

PF 2017

Vážení čtenáři, přejeme vám příjemně strávené vánoční svátky a úspěšný vstup do nového roku. Na další vydání deníku E15 se můžete těšit v pondělí 2. ledna 2017.

EXKLUZIVNĚ NA

E15.CZ

Drony i retro

Jaké hračky si přejí děti pod stromeček?

 CZK/EUR • 27,020/0,000 Kč CZK/USD • 25,869/+0,058 Kč PX • 917,53/0,00% EURO STOXX 50 • 3265,49/-0,16% ZLATO • 1131,35 \$/-0,20%

KOMENTÁŘ: BLUES O STABILITĚ / str. 26

Rok 2016 očima E15

Rok, kdy se **svět** začal rozdělovat **str. 2-3**

Přicházejí **bouřlivé časy**, hledá se lodivod **str. 4**

Pod dozorem státu **str. 5**

Nové tváře na scéně. Seznamte se **str. 6**

Rok velkých **insolvencí** **str. 8-9**

Nákupy na internetu ovládla **skupina Mall** **str. 10-11**

Číňané v Česku mluví, jinde investují **str. 12-13**

Tržní drama končí happy endem **str. 14**

Zlatý věk **kryptoměn** **str. 16**

Evropa v krizi **str. 18-19**

Na prahu **dlohověkosti** **str. 20**

Rozhovor s **biskupem Tomášem Holubem** **str. 22-24**

Krvavé **cesty** a hedvábné **stezky** **str. 27**

Kulturní **ztráty** i skvělé **seriály** **str. 30-31**

Svět na rozcestí

Kresba: Břetislav Kovářik

9 771803 454307 16265

Protagonisté roku

Andrej BABIŠ

VICEPREMIÉR A ŠÉF ANO

Výsledek krajských voleb naznačil, že favoritem těch příštích, parlamentních by mohl být Andrej Babiš a jeho hnutí ANO. Vsaak už také obratně krouží kolem případných koaličních partnerů.

Bohuslav SOBOTKA

PREMIÉR A ŠÉF ČSSD

Nemastný neslaný. V krajských volbách ztratil osm procent, nenašel recept na destruktivní styl politiky místopředsedy vlády Babiše a vše završil nepodařenou obměnou několika ministrů.

Daniel KŘETÍNSKÝ

PODNIKATEL

Měl zhruba třetinu, nyní získal Energetický a průmyslový holding celý. Patrik Tkáč i jeho partneři z J&T se z firmy stáhli. Do nejcennější části holdingu zároveň pustil australské investory.

Jan SVĚTLÍK

PODNIKATEL

Jeho vítkovické impérium dostalo tvrdou ránu. Insolvence postupně postihla čtyři firmy ze skupiny, další se na příští rok chystají k prodeji. Co zbude, mělo by do roka a půl vydělávat. Uvidí se.

Naoki IZUMIYA

ŘEDITEL PIVOVARU ASAHI

Do letoška jeho firma pouze vařila v Praze svůj klíčový produkt – ležák Asahi Super Dry. Teď k tomu přikoupila i celou tuzemskou pivovarskou jedničku – Plzeňský Prazdroj (a pár dalších pivovarů po Evropě).

Donald TRUMP

BUDOUCÍ PREZIDENT USA

V prezidentských volbách doslova převálcoval jasnou favoritku Hillary Clintonovou a od té doby drží svět v nejistotě. Splní vše, co před volbami říkal? Nebo jen něco? Ale co?

Nigel FARAGE

EXPŘEDESA UKIP

Jako předseda Strany nezávislosti Spojeného království (UKIP) měl lvi podíl na schválení brexitu v referendu. Poté se však zalekl toho, co prosadil, a z vysoké politiky se zbaběle stáhl.

Rok, kdy se svět začal rozdělovat

■ Slovem roku se v angličtině podle Oxfordského slovníku stal termín post-truth, v německé době této lingvistické miss zvířelo slovo postfaktisch. Oba výrazy zachycují obdobnou tendenci, která určovala dění v roce 2016 a jeho velká témata.

Stanislav Šulc, Martin Čaban

Byl to rok velkých hlasování v celém světě, která měla, mají a ještě budou mít vliv i na českou společnost. Letošní rok

byl do velké míry přelomový – loňská evropská migrační krize se stala katalyzátorem mnoha procesů, které vyvrcholily hlasováními o brexitu a příštím americkém prezidentovi. Zajímavé je, že po delší době jako by si Češi začali uvědomovat, že dění ve světě má na jejich životy vliv téměř stejně podstatný jako každodenní hádky na české politické scéně. Vedle brexitu to platí i o amerických volbách, těžko uchopitelném dění v Sýrii, a hlavně tamní tragédii v Aleppu.

ROZDĚLENÉ SPOLEČNOSTI

Letošní velká hlasování ukázala propasti, které v posledních letech vznikly uvnitř dosud

zdánlivě kompaktních společností. Podobně jako v české společnosti konfrontované s migrační krizí také brexit a Donald Trump dělili společnost především podle věku.

Server Politico upozornil na to, že zatímco pro odchod z Evropské unie hlasovalo pouze 25 procent lidí ve věku 18 až 24 let, ve skupině 65+ to bylo více než 61 procent. Podobná tendence ovlivnila také americké prezidentské volby. „Donald Trump měl výrazně větší úspěch u lidí starších 45 let, zatímco Hillary Clintonovou volili více mladší voliči,“ uvádí průzkum Edison Research pro přední světová média. Právě u voličů mezi

18 a 44 lety měli zdaleka nejvyšší podporu nezávislí kandidáti.

Mladí začínají být důležitou skupinou také v české politické realitě. Předseda TOP 09 Miroslav Kalousek si ještě při sčítání hlasů krajských voleb stěžoval, že jeho strana doplatila na volební nedisciplinovanost mladých. Agentura Median však upozornila, že i u mladších skupin voličů suverénně vyhrálo hnutí ANO stejně jako v celkovém hlasování.

Jedním z hlavních rozdělovačů společnosti podle věku je v Česku jednoznačně prezident Miloš Zeman. „Prezidentovi častěji důvěřují lidé ve věku od 60 let výše, vyučení, důchodci, lidé věřící, dotázaní z Moravy. Naopak nižší důvěru k němu vykazují lidé ve věku od 20 do 29 let, absolventi vysokých škol, obyvatelé Čech, a zejména Pražané, nevěřící,“ uvádí analýza prosincových dat o důvěře ústavním institucím z pera CVVM.

NOVÝ POPULISMUS

Český prezident k udržování své popularity obrátne využívá vlnu odporu k „establishmentu“, která se šíří západním světem a tvoří ideové podhoubí jak pro vítězství „brexiterů“, tak pro úspěšnou zteč Bílého domu v podání Donalda Trumpa. Establishment byl v těchto případech ztělesňován nejen tradičními politickými stranami, ale také, a možná především, tradičními médii. Vymezení vůči klasickému zpravodajství se stalo východiskem pro novou formu populismu. Ta už neslibuje nereálné ekonomické výhody, ale nabízí nové, lákavé srozumitelné uchopení světa.

Mluvčí Miloše Zemana Jiří Ovčáček staví svou komunikaci s veřejností především na výpadech proti České televizi, již s odkazem na předrevoluční doby označuje pejorativní zkratkou „ČST“. Jako alternativu nabízí vlastní internetovou televizi OVTV, přenášející všechna vystoupení prezidenta, a také vlastní, hojně sledovaný a diskutovaný výklad událostí na sociálních sítích.

Podobnou válku vedl a dosud vede Donald Trump proti zavedeným médiím,

jako jsou deník The New York Times či televize CNN.

Tento způsob uvažování se mezi politiky podobného typu šíří napříč Západem a vyznavači nového populismu si navzájem poskytují podporu. Pražský hrad vyjadřoval velké nadšení z Trumpova vítězství, Zeman osobně přijal na Hradě (nakonec neúspěšného) nacionalistického kandidáta na rakouského prezidenta Norberta Hofera. Donald Trump mezi prvními po svém zvolení přijal a pochválil jednoho ze strůjců brexitu Nigela Farage z populistické strany UKIP.

news“. Vlastně se jedná o dezinformace, jež se v politice používají od nepaměti. Pouze v prostředí sociálních sítí se stalo ještě složitějším odlišit pravdu od lži. Naopak vyrobil důvěryhodnou lež a dostat ji k velké populaci je čím dál snazší.

Reakcí na takové prostředí je rezignace na schopnost odlišit pravdu od lži. Fenoménu takzvané post-truth politiky se v září obsáhle věnoval magazín Economist. Takovou politiku popisuje jako nadvládu „lží, které působí pravdivě, ale nevycházejí z faktů“. Economist

ními činiteli stojí Rusko (důkaz zatím neexistuje), či prohlášení tureckých lídrů, že na letošní puč měla vliv americká CIA.

Economist připomíná, že lži byly v politice odjakživa. Novinkou však je odstavení pravdy na vedlejší kolej, vytvoření étosu, že na ní nezáleží. Základem demo-

zatím je ministr financí Andrej Babiš. Ostatně jeho slavné motto „Všetci kradnou“, je dokonale postfaktické. Zároveň však je stále zjevnější, že Češi stejně jako

všichni obyvatelé moderního světa přestávají rozlišovat relevanci zdrojů a v důsledku se hranice mezi skutečností a vytvořenou lží stírá i u nás.

NÁVRAT PROTEKCIONISMU?

Výsledky dvou zmíněných klíčových hlasování také otevřely novou kapitolu v globální ekonomice. Ačkoli za většinou hlasů pro brexit nebyla primárně ekonomická témata, průběh jednání o brexitu i samotné uvolnění Velké Británie ze struktur EU budou mít velký vliv na celosvětové trhy. Taktéž Trumpova doktrína „America First“ již nabírá konkrétní obrysy, což se dotkne přijímání nových mezinárodních obchodních smluv (TTIP) a zřejmě i podoby těch existujících. Pokud Trump dodrží své předvolební ekonomické sliby, svět čeká období nového protekcionismu, v němž Evropská unie nejspíš nebude hrát nejdůležitější roli.

Lídrů české ekonomiky se letos na dobu nejistoty připravili na první pohled dobře. Mnozí z nich podepsali smlouvy s čínskými partnery. Přímknutí k Číně, které vedle byznysové úrovně probíhá také na té politické, však může mít problematický vývoj. Nejvyšší čínští představitelé již začínají pracovat na omezení vývozu čínského kapitálu ze země, a pokud budou protekcionistické tendence ve světě silít, může se politika nejlidnatější země světa nepříjemně dotknout i Česka.

FAKTA ZTRÁCEJÍ NA VÝZNAMU

Nástup nového populismu výrazně usnadňují sociální sítě, jež se staly ideálním prostředkem masové propagandy. Americká FBI i CIA se shodují na tom, že ruská propaganda se významnou měrou podílela na výsledku prezidentských voleb v USA. Fenomémem letošního roku se staly takzvané „fake

zároveň ještě před americkými volbami demonstroval, jež klasickou ukázkou takového přístupu byla kampaň Donalda Trumpa. Nebyla však zdaleka jediným letošním projevem post-truth přístupu. Lži využívala i kampaň pro brexit a podle magazínu patří k témuž fenoménu i tvrzení polské vlády, že za pádem letadla s vlád-

kracie vždy byla konfrontace politiků s pravdou, to však již nyní není nijak podstatné. Trump podobné výpady médií dokonale eliminoval výroky o zmanipulování mediálního establishmentu, čímž znovu využil postfaktický postup.

V české politice se tento přístup zatím projevuje pozvolna, nejzdatnější v tom

Krátké

Minimální mzda se zvýšila

Od 1. ledna vzrostla minimální mzda, zvýšila se o sedm set korun na 9900 korun. Zároveň povyskočila i minimální hodinová mzda. Zaměstnavatelé tak musejí platit svým pracovníkům alespoň 58,70 koruny na hodinu.

Vojáci odešli z brdských lesů

Počátkem roku se z Vojenského újezdu Brdy stala chráněná krajinná oblast. I po jeho zrušení však zůstaly některé oblasti nadále užívány armádou a veřejnosti nepřístupné. Ve zpřístupněných oblastech postupně vzniká turistické značení, v části prostoru však stále probíhá čistění od munice.

Libanonská kauza oťrásla tajnými službami

Pět Čechů včetně příslušníka Vojenského zpravodajství Martina Psika unesených a zadržovaných v Libanonu vyměnilo Česko za Alího Fajáda a dalšího cizince. Fajáda zatkly české orgány na žádost USA, kde měl být souzen kvůli podezření z napojení na teroristy.

Babišovo hnízdo šetří i evropské úřady

Šéf ANO, ministr financí a majitel Agrofertu Andrej Babiš musel vysvětlovat okolnosti, za nichž jeho farma Čapí hnízdo získala dotaci 50 milionů korun. Podstatou kauzy je podezření, že Babiš účelově získal peníze určené malým a středním podnikatelům.

ČSSD prohrála spor s Altnerem

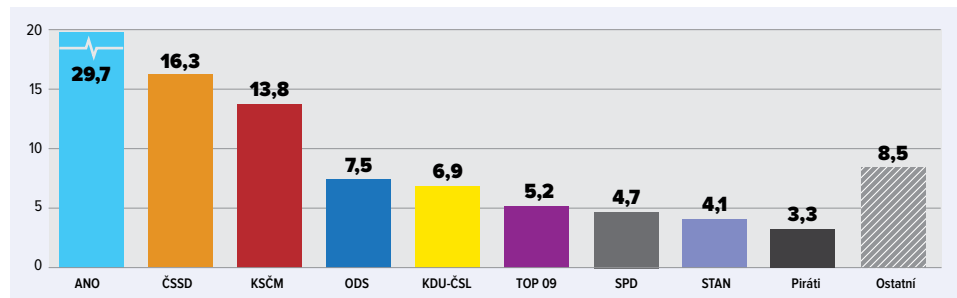
Bývalý advokát Zdeněk Altner, který před mnoha lety vybojoval pro ČSSD Lidový dům, vysoudil v březnu na straně odměnu ve výši 337 milionů korun. ČSSD mu dlouhá léta nechtěla peníze vyplatit a nemá se k tomu ani po rozhodnutí soudu. Altner letos zemřel a dluh spadl do dědického řízení.

Přicházejí bouřlivé časy, hledá se lodivod

■ Nejdůležitější událostí letošního roku byly bezesporu krajské volby. Na politické šachovnici nově rozmístily figury, které se napřesrok střetnou v rozhodujícím utkání o vládu nad Českou republikou. Výsledek krajského hlasování naznačil, že favoritem by mohl být Andrej Babiš a jeho hnutí ANO.

Jana Havligerová

Prakticky všechny volby, počínaje rokem 2010, byly protestní, a jejich důsledkem byl nekončící rozpad stranického spektra. Ten je charakteristický i pro pomalu končící letošek. Ten se dá definitivně označit za předzvěst nejistých časů. Politické scéně sice dominuje hnutí ANO, dobré je ale připomenout, že v krajském hlasování získalo jenom pětinu hlasů. Nicméně největší soupeř babišovci ČSSD ztratila ve srovnání s předchozími volbami osm procent hlasů. Selhali komunisté a slabost tradičních stran stvrdili občanští

Volební preference v prosinci 2016

Pramen: STEM

demokraté, kteří za úspěch považují zisk devíti procent voličů. Jak rozbitá je tuzemská politická scéna dokládá i fakt, že TOP 09 a STAN získaly dohromady zhruba osm procent hlasů a jejich společenství se rozpadlo. Není divu, že do krajských

vládnutí bylo spíše poklidné. Nahrávala tomu ekonomická kondice země, dobře se vyvíjející stav veřejných financí a bezpochyby i fakt, že jak ČSSD, tak i lidovci téměř bez výhrad podporovali všechny návrhy ministra financí, které pod hlavičkou

lepšího výběru daní a boji proti korupci dál svazovaly drobné a střední podnikání v České republice. Po krajských volbách se situace výrazně přiostrčila. Hnutí ANO chybějící program začalo

čím dál víc nahrazovat agresivním marketingem a sociální demokracie, otrěsená krajskou prohrá, začala hledat zbraň proti destruktivnímu stylu Babišovy politiky. Zatím nejviditelnějším výsledkem byla v podstatě nepovedená obměna Sobotkova kabinetu.

Krajské volby jsou odjakživa generální zkouškou na volby poslanecké. Kdo „nezajímavé“ regionální hlasování vyhraje, jak se ukázalo v letech 2006, 2010 i 2013, získá i ty velké do sněmovny. To se může, ale také nemusí napřesrok zopakovat. Letošní rok byl mimořádný také tím, že na kost obnažil vyprázdňenost pravé části politického spektra. ODS a TOP 09 jsou slabé partaje, jiné pravicové strany typu Svobodní se vůbec neuchytily. Bylo by téměř s podivem, kdyby se prázdný prostor nikdo nepokusil obsadit. Stalo se, ohlásila se politická strana Realisté. V čele s otcem zakladatelem Petrem Robejškem, který se netají kritickým postojem k Evropské unii, a hlásá, že není v zájmu národa, aby ho zaplavila cizí civilizace. Hodlá „hájit zájmy obyčejných lidí“. Setkala se s nečekaným ohlasem, a tak věří, že bude mít v nastávajících parlamentních volbách silnou podporu v krajích. Ale to už je politická kapitola, kterou napíše až příští rok.

Letošní rok byl mimořádný také tím, že na kost obnažil vyprázdňenost pravé části politického spektra.

Foto: ČTK

POVOLEBNÍ ZMĚNA.

Jedním z přímých důsledků krajských voleb je i změna na postu šéfa vlivné Asociace krajů ČR. Předsedkyní se po osmi letech, kdy spolu vládli Michal Hašek (ČSSD), stala Jana Vildumetzová (ANO), hejtmanka Karlovarského kraje.

Pod dozorem státu

■ Stát stále více špicluje občany i firmy. Vláda ČSSD, ANO a lidovců zavedla letos nové povinnosti, tresty nebo centrální registry. Další opatření chystá ještě do voleb.

Pavel Otto

Všemocný stát, který bude všechny kontrolovat a viníky tvrdě trestat. To je podle všeho cíl koaliční vlády ČSSD, ANO a lidovců, která letos schválila řadu různých omezujících a sankčních opatření. A další přijdou po Novém roce. Například Vojenské

zpravodajství má mít na starosti kybernetickou obranu Česka a získat tak pravomoc sledovat e-maily nebo SMS zprávy.

„Vláda neprovádí potřebné reformy ve vzdělávání, v sociálních službách a ani ve veřejných rozpočtech. Místo toho prosazuje zákony, které omezují lidskou svobodu,“ kritizuje Sobotkův kabinet šéf opoziční TOP 09 Miroslav Kalousek. Stejný názor má i ODS.

Nejsledovanější bylo schvalování elektronické evidence tržeb, která v první vlně platí pro poskytovatele stravování a ubytování. Už od začátku roku musí podnikatelé posílat Finanční správě kontrolní hlášení k DPH.

Hlavně na hospodské navíc od jara dopadne protikuřácký zákon včetně absurdního nařízení nalévat alkohol jen těm, kteří nemohou způsobit úraz či škodu. Za porušení hrozí až třiset tisícové pokuty nebo zákaz činnosti na jeden rok.

Zvýšila se trestní odpovědnost firem. Vztahují se na ně více než dvě stovky paragrafů místo necelých devíti desítek, za něž mohly být obviněny do loňska. Nově lze stíhat nemocnice. Mediální domy a zpravodajské servery mohou být odsouzeny za trestný čin pomluvy.

Platí zákon o registru bankovních účtů všech právnických a fyzických osob. Začal fungovat i registr pacientů s rodnými čísly a údaji

o zdravotních problémech, které mohou být zneužity.

Zavedeny byly také registry smluv a registr přestupků. Za odhození odpadku na ulici či za rušení nočního klidu mohou lidé zaplatit až čtyřicet tisíc. Při opakování podobných prohřešků se z dopadených stanou recidivisté.

Do centrálních databází mohou vstupovat úředníci napříč státní správou a samozřejmě i policie. Výhrady k registrům opakovaně vznášel Úřad pro ochranu osobních údajů.

Státní orgány získaly také pravomoc prolomit domovní svobodu a odebrat vlastníkovi legálně drženou zbraň nebo zkontrolovat kotel. Spolu s tím výrazně posílila ochrana úředních osob.

Prostorové špičnice

Policie začala mnohem častěji používat prostorové odposlechy. Na rozdíl od telefonních hovorů nemusí mít souhlas soudu, ale jen státního zástupce, který dozoruje vyšetřování. Nasazovat odposlech lze ve veřejných prostorech, jako jsou restaurace nebo kavárny, umístují se do jídelních lístků či popelníků. Na takto získaných důkazech postavil například Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, který používá odposlechy nejčastěji, olomouckou kauzu Vidkun. Podle některých politiků mají být podmínky pro klasické a prostorové odposlechy sjednoceny.

Presumpce viny

Finanční správa může od prosince prověřovat majetek poplatníků v souvislosti s daňovým přiznáním. Při podezření, že rozdíl mezi nárůstem jmění poplatníka a jeho vykázanými příjmy je vyšší než pět milionů korun, vyveze k prokázání původu majetku a případně ho zdání. Nejspornější je přenesení důkazního břemene na občany a firmy. Musejí přesvědčit úředníky, že k majetku přišli legálně. V opačném případě musejí bezodkladně uhradit vyměřenou daň a pokutu, soudit se mohou až pak. Sankce je 50 procent, respektive 100 procent doměřené daně. Za nepravdivé prohlášení o majetku hrozí až tříletý trest vězení místo nynějšího jednoho roku.

Útok na e-maily a SMS zprávy

Vládní novelu zákona o Vojenském zpravodajství už doporučil ke schválení výbor pro obranu Poslanecké sněmovny. Změna má tajné službě umožnit zajišťovat kybernetickou obranu Česka, která dosud nebyla zákony ošetřena. Kritici varují, že půjde o zásah do lidských práv a svobod, protože poskytovatelé internetu a mobilní operátoři mají státu zajišťovat přístup ke všem datům svých klientů. Podmínkou bude souhlas soudu. „Vojenské zpravodajství bude moci posílat i falešné či podvržené zprávy nebo blokovat komunikaci. Operátoři už nebudou schopni zaručit plnou důvěrnost komunikace zákazníků,“ uvedla ICT unie.

Krátce

Policejní reorganizace ohrozila koalici

Kvůli záměru sloučit dva útvary oznámil odchod od policie ředitel jednoho z nich, Robert Šlachta. V koalici vznikl vážný rozkol, šéf ANO Andrej Babiš obvinil ministra vnitra Milana Chovance (ČSSD) ze snahy zamestat kauzy pod koberec a vyhrožoval odchodem svého hnutí z vlády. Chovanec však reorganizaci podepsal.

Jindřich Forejt rezignoval na funkci

Ředitel protokolu Pražského hradu Jindřich Forejt se po řadě sporných událostí vzdal funkce protokoláře Pražského hradu. Šlo například o pozdní příjezd na pohřeb slovenského prezidenta či neudělení vyznamenání Jiřímu Bradymu. Jeho nástupcem se stal Miroslav Sklenář, který už na obdobné pozici pracoval v době prezidentství Václava Havla.

Státní vyznamenání rozdělila společnost

Přední čeští umělci vyznamenání k „Týdnům občanského neklidu“. Reagovali na aféru Jiřího Bradyho, strýce ministra kultury Daniela Hermana, kterému odmítl udělit státní vyznamenání prezident Miloš Zeman. Důvodem mělo být setkání Hermana s tibetským duchovním vůdcem dalajlamou. – Politickou scénu a veřejné mínění rozbouřilo i servilní prohlášení nejvyšších ústavních činitelů ke vztahům s Čínou.

Protikuřácký zákon prošel napodruhé

Zákon, který omezuje kouření a podávání alkoholu, procházel legislativním procesem od března 2015. Letos v květnu o něm hlasovali v závěrečném hlasování neprošel sněmovnou. Vláda pak poslala návrh do sněmovny znovu, v prosinci jej už koaliční poslanci odsouhlasili. Návrh by měl platit od příštího června.

Nové tváře na scéně. Seznamte se

■ Neúspěch sociální demokracie v krajských volbách vyvrcholil snahou premiéra Bohuslava Sobotky obměnit kabinet. Vládní partneři ČSSD to označili za marketingový tah a změny na postech obsazených lidovci a zástupci hnutí ANO odmítli. Z vlády se tak porouchali socialisté – ministři zdravotnictví a pro lidská práva. Neklidu na politické scéně, a hlavně upadajícího vlivu pravice – ODS a TOP 09, se rozhodl využít politolog Petr Robejšek a ohlásil založení nové strany. Multimilionář Michal Horáček zase oficiálně zahájil prezidentskou kampaň. Mezi novými tvářemi je výjimkou – není spjatá s politikou – Eva Zažímalová. Tu akademický sněm v polovině prosince zvolil do čela Akademie věd.

Jana Havligerová

Miloslav Ludvík (ČSSD),

nový ministr zdravotnictví. Premiér Bohuslav Sobotka si ho do svého kabinetu vybral jakožto „čerstvého běžce do finále“. Tím budou za jedenáct měsíců sněmovní volby. Triapadesátiletý dlouholetý šéf největší české nemocnice v pražském Motole je ovšem také předsedou vlivné pražské organizace strany a na jarním volebním sjezdu ČSSD bude Sobotkovi, který se hodlá znovu ucházet o předsednictví, krytí záda. V ministerské funkci je hlavním zadáním Ludvíka zajistit dostatek peněz na další zvyšování zdravotnických platů. V roce 2018 by měly tarifní platy lékařů a sester v nemocnicích vzrůst o deset procent.

Jan Chvojka (ČSSD),

ministr pro lidská práva. Jmenování do vlády bylo pro mladého právníka „dárkem“, který dostal pár týdnů před svými šestatřicátými narozeninami. A vzápětí ohlásil i ambiciózní cíl: chce, aby vznikl registr lobbistů, v němž by se povinně zveřejňovaly schůzky lidí, kteří mají nějaký lobbistický zájem, s politiky i úředníky. To je úkol, na kterém si už vylámali zuby jména jiného kalibru, například Chvojkovi kolegové Bohuslav Sobotka s Jeronýmem Tejcem. A návrh se nepodařilo dokončit ani vládě Mirka Topolánka. Nový ministr o sobě říká, že politikou žije od dětství a odjakživa prý volí ČSSD.

Michal Horáček,

kandidát na prezidentský úřad. Patří k předním hudebním textařům, za socialismu se pohyboval kolem dostihů a sázkařů, v padesátce se stal doktorem filozofie. Nyní ve čtyřiašedesáti letech vstupuje multimilionář Horáček do politiky. Než na podzim oficiálně ohlásil svou kandidaturu, dost dlouho se tvářil, že váhá. Tým si však začal stavět už v květnu. Veřejně přiznal svou minulost, stav svého konta i svého zdraví. Což je zatím největší výzva pro všechny potenciální soupeře i pro současnou hlavu státu Miloše Zemana. Část počátečních sympatií veřejnosti však Horáček začal ztrácet poté, co moderoval letošní demonstraci k 28. říjnu na Staroměstském náměstí v Praze. V posledních dnech zase podráždil politiky i sympatizanty TOP 09 kritikou Karla Schwarzenberga. Řekl o něm, že nemá vzdělání a neumí jazyky. Příznivce současného prezidenta nazdvihl zase výrokem, že Zeman nikdy nepracoval.

Petr Robejšek,

zakladatel pravicové strany Realisté. Jedno z jeho hesel zní „Nevěřte elitám“. K elitám ovšem osmašedesátiletý sociolog, politolog a ekonom žijící v Německu prostě patří. Mimo jiné figuruje také mezi zakladateli německé sekce Římského klubu, je členem Rotary klubu. V Česku dlouhodobě spolupracoval s CEVRO Institutem. Strana, kterou zakládá, bude podle něj mít pronárodní akcent, bude kritická vůči Evropské unii a všude, kde to je jen trochu možné, omezí zásahy státu. „Našimi hodnotami jsou rodina, bezpečnost, spravedlnost, odpovědnost, národní bohatství. Nebojíme se říkat, že máme národní zájmy, které hájíme před čímkoli,“ říká Robejšek. Příští rok chce ve volbách získat 20 procent a dostat se do sněmovny. Sympatie vyjadřuje nové partaji osmý nejbohatší Čech Marek Dospiva, majitel skupiny Penta.

Eva Zažímalová,

předsedkyně Akademie věd. Je teprve druhou ženou, která stojí v čele největší české vědecké instituce. Jedenašedesátiletá biochemička chce pro vědce získat víc peněz a přitáhnout k bádání mladé. Má za sebou téměř čtyřicet let vědecké kariéry, jejím největším úspěchem byla několikaletá práce v česko-rakousko-belgicko-švýcarském týmu, který popsal vliv skupiny osmi bílkovin na auxin – klíčový hormon pro růst rostlin. Česká skupina a její pražské laboratoře byly hlavní částí týmu a Zažímalová jeho šéfkou. Výsledek bádání byl průlomem, publikoval ho známý americký vědecký časopis Science. Jak vědkyně vysvětluje, brzy by měl mít i praktické využití: „Rostliny jsou základ zemědělství, díky poznání působení bílkovin na auxin bychom mohli ovlivnit třeba sílu herbicidů či jejich působení jen na některé druhy rostlin.“

Krátce

Magistrální koalice se rozpadla a zase spojila

Když se v průběhu loňského roku rozpadla koalice na magistrátu, vypadalo to, že časy primátorky Krnáčové (ANO) jsou sečtené. V dubnu byly ale všechny křivdy zjevně odpuštěny a staronová koalice opět uvedena do života. Dokonce má nyní o dva hlasy více.

Lítačka nahradila Opencard

V březnu byla do pilotního provozu spuštěna karta Lítačka, která má cestujícím v MHD nahradit Opencard. Karty dodala firma XT-Card. Jejím správcem je městská firma Operátor ICT, která od města dostává měsíční paušál přibližně čtyři miliony korun a 100 korun za každou vydanou kartu.

Město vybralo firmy na odvoz odpadu

V příštích deseti letech bude odpad v Praze odvážen konsorciem, které tvoří městem ovládané Pražské služby a společnost AVE CZ. Prahu desetiletý kontrakt přijde na 12 miliard korun. Po udělení zakázky se Praha přestala ucházet o zbývající menšinový podíl v Pražských službách, který vlastní právě AVE CZ.

Pronájem Škodova paláce je levnější

Město sice se žalobami, které podalo kvůli výši nájemného na majitele Škodova paláce, firmu Copa Retail, neuspělo, ale nakonec se s ním v květnu domluvilo na slevě. Magistrát, který má v paláci velkou část svých úředníků, se však zavázal k několika ústupkům jako například o opční právo. Dlouholetý pronájem Škodova paláce skončí v roce 2028.

Další městské části mají modré zóny

Od srpna se území, na kterém mají po zaplacení ročního poplatku možnost parkovat pouze rezidenti

Praha sportovní

Česká metropole se v letošním roce honosila titulem Evropské hlavní město sportu. Hlavním cílem pořádaných akcí, ať už těch tradičních nebo speciálně pro tuto příležitost připravených, bylo přilákat Pražany ke sportu. Jedním z nejmasovějších podniků byl Pražský mezinárodní maraton a doprovodné závody s ním spojené.

nebo majitelé firem z okolí, rozšířilo do dalších městských čtvrtí. Zóny zavedla nejprve Praha 5 a 6. Následně byly spuštěny v Praze 3 na Jarově a v říjnu k tomuto kroku přistoupila i Praha 8. Kontroly budou provádět čtyři speciální vozy s kamerami, které budou snímat značky aut.

Tahanice kolem IPR ochromují rozvoj

Pražští radní v září odvolali ředitele Institutu plánování a rozvoje (IPR) Petra Hlaváčka. Důvodem odvolání mělo být zpoždění přípravy Metropolitního plánu, tedy dokumentu, který je důležitý pro další rozvoj města. Dalším důvodem bylo odmítnutí odvolat architekta Romana Kouckého, šéfa skupiny připravující Metropolitní plán. Šlo ale spíše o zástupné důvody, těmi hlavními byly názorové spory, s některými členy Strany zelených.

Konec parkoviště na Malé Straně

Vrásky na čele přibýly na čele zákonodárcům, kteří byli zvyklí parkovat na Malostranském náměstí. Památník maršála Radeckého se tam sice zatím nevrátil, ale od července zde město ukončilo provoz parkoviště nad tramvajovou zastávkou. Magistrát zde chce pořádat společenské a kulturní akce.

Realitám dominoval prodej Florentina a Teska

Jedním z největších obchodů, které letos proběhly na pražském realitním trhu, byl prodej kancelářské budovy Florentinum v ulici Na Florenci. Skupina Penta měla podle informací deníku E15 objekt prodat čínské CEFC za zhruba 7,6 miliardy korun. Další velký prodej uskutečnil řetězec Tesco,

který se zbavil největšího českého obchodního střediska v Letňanech. Koupil jej fond společnosti Union a cena se pohybovala v řádu miliard korun.

Město má opět své stavební předpisy

Od srpna vstoupily v platnost nové stavební předpisy, které v uplynulých měsících vyvolaly řadu sporů, a kvůli kterým se mimo jiné přela i pražská koalice. Praha má své stavební předpisy jako jediné město v zemi už více než 100 let. Předpisy jsou podle kritiků zmatečné a zavádějí mnohdy nesmyslná pravidla.

V Praze jdou nové byty na odbyt

Jeden z největších tuzemských developerů Central Group letos prodá v českém hlavním městě téměř

1250 nových bytů za pět miliard korun. Je to meziročně o čtvrtinu více, hodnota prodeje vzrostla o čtyřicet procent. Celkově by letos developéři měli v Praze prodat 6500 bytů, meziročně o pět procent více. Finep odhaduje prodej 650 nových bytů, Trigema 150, Ekospol podobně jako Daramis 400.

Grandi Stazioni skončila

Italská společnost Grandi Stazioni musela v polovině října po deseti letech opustit pražské hlavní nádraží. Nestihla totiž zrekonstruovat všechny budovy v termínu a Správa železniční dopravní cesty jí neprodloužila smlouvu. Věc bude řešit soud.

V zoo se narodila první slůňata

Pražská zoo se po osmdesáti letech chovu slonů může konečně pochlubit slůňaty, která se zde nejen narodila, ale byla i počata. První sameček, který dostal jméno Maxmilián, se slonici Janitě narodil v dubnu. Druhého přivedla na svět Tamara v říjnu a své křtiny si odbude 27. prosince.

Segwaye dostaly stopku

Městská rada schválila zákaz jízdy segwayů v některých částech Prahy. Kromě centra jde i o Letnou, části Vinohrad, Žižkova, Prahy 4 a Smíchova, Libně a Holešovic. Jezdit se nesmí nejen na chodnících, ale i na silnicích. Reálně začal zákaz platit až na začátku prosince.

Výstavba metra D je nejistá

Informace o stavbě trasy D se letos v médiích objevily několikrát a většinou to nebylo příliš optimistické čtení. Minimálně nominaci na kuriozitu roku by si vysloužila zpráva o možnosti, že by metro na děčku stavělo pouze na konečných zastávkách – ostatní by se zprovoznily později. V prosinci pak Nejvyšší správní soud rozhodl, že Praha bude muset znovu vypracovat změnu územního plánu pro celou trasu. Město také stále nemá vykoupenu všechny pozemky. /mas/

Krátce

Počty turistů lámou rekordy, hoteliéři slavi

Přiliv zahraničních návštěvníků do Česka neslabne. Naopak, každoročně dosahují rekordních čísel. Také letos podle agentury CzechTourism stráví v tuzemsku alespoň jednu noc přes devět milionů cizinců. Vydrží-li do konce roku šestiprocentní růst, bude to 9,2 milionu hostů. Hoteliéři ještě neměli lepší rok.

Silnice úpí pod tíhou kamionů

Nebýt nedostatku řidičů, dopravci by si letos nemohli na nic stěžovat. Ekonomika roste a táhne i nákladní dopravu, především tu silniční. Podle ministerstva dopravy se letos objem nákladu na silnicích přiblíží rekordním 460 milionům tun. Mezitím to znamená čtyřprocentní nárůst.

Létání láká, letiště jásá

Letiště Václava Havla završuje nejspěšnější rok osmdesátileté existence. Počítadlo odbavených cestujících by se o silvestrovské půlnoci mělo zastavit na 13 milionech. Nelze říci, zda to bude o pár stovek méně či více, rekord z roku 2008 s 12,6 milionu pasažerů ale jistě padne.

Foto profimedia.cz

tujících by se o silvestrovské půlnoci mělo zastavit na 13 milionech. Nelze říci, zda to bude o pár stovek méně či více, rekord z roku 2008 s 12,6 milionu pasažerů ale jistě padne.

Česko-polská výměna cestovních kanceláří

Na trhu zájezdů pokračoval letos trend konsolidace. Turecká investiční skupina Odien prodala CK Čedok polské jedničce Itace. Ta chce nejstarší českou cestovku vrátit do tří let na pozici tržního lídra. Nakupovali také Češi. CK Alexandria ovládla sedmičku polského trhu Net Holiday.

Foto: tisk

JAK ZASTAVIT PASKOV. Vedení OKD rozhodlo o uzavření dolu Paskov ke konci března 2017. S odbory se dohodlo na novém sociálním programu pro tamní horníky. A stát by to vše v ceně tři čtvrtě miliardy korun měl podle představ OKD zaplatit.

Rok velkých insolvencí

■ V těžbařské společnosti OKD a ve čtyřech dcerách holdingu Vítkovice jsou ohroženy tisíce pracovních míst. Státu navíc hrozí, že v obou případech přijde o miliardy korun. Do insolvence totiž spadli největší zaměstnavatelé v Moravskoslezském kraji.

Jan Stuchlík

Budoucnost černouhelného těžaře OKD a dcer strojírenských Vítkovic, které letos skončily v insolvenční správce, je otevřená. OKD i největší z vítkovických dcer Vítkovice Power Engineering připravují reorganizaci. Slibují, že přežijí. Přínejmenším v případě OKD se už teď ovšem věřitelé musejí smířit s tím, že z dlužných peněz nejspíše uvidí jen mizivý zlomek. VPE odhaduje, že by mohla uhradit deset až dvacet procent dluhů.

„Jsem překvapen, jak se vše vleče. Management musí přesvědčit dodavatele, zákazníky i věřitele o smysluplnosti další činnosti. Na to, v jak složité situaci se obě firmy nacházejí, zde panuje nezvyklá pohoda a klid,“ hodnotí vývoj v obou firmách Tomáš Pastrňák, předseda České asociace interier managementu a ředitel Restrukturalizační agentury.

Výjimečné jsou oba případy z pohledu objemu přihlášených pohledávek. Po OKD chtěli věřitelé přes dvacet miliard. Suma pohledávek v VPE se zastavila pod sedmnácti miliardami korun. Insolvenční správci z nich ovšem

uznali jen necelé tři miliardy u OKD a 3,7 miliardy u VPE.

„Insolvenční správce hodnotí pohledávky ve velmi omezeném čase. Nemůže provádět plnohodnotné dokazování. Je přirozené, že z opatrnosti neuzná významnější pohledávky, má-li pochyby o jejich důvodnosti,“ říká Michal Žižlavský, předseda Rady expertů Asociace insolvenčních správců, který zastupuje společnost AWT v insolvenční OKD a pojišťovnu EGAP v kauze Vítkovice Power Engineering.

OKD NA INFUŽÍCH

Těžební společnosti OKD po letech agonie letos reálně hrozilo, že dojdou peníze. Na jaře na sebe podala insolvenční návrh. V srpnu jí věřitelé povolili reorganizaci. Mezi nimi ovšem nebyli držitelé dluhopisů za více než deset miliard korun z řady amerických investičních fondů, které sice půjčily NWR (matce OKD), ale OKD za půjčku ručila. Insolvenční soud

pohledávku neuznal. Držitelé dluhopisů se o ni sice budou soudit, ale insolvenční řízení do verdiktu neovlivní.

Druhou polovinu roku OKD přežila díky státní půjčce sedmi set milionů korun, z nichž může vyplácet mzdy a hradit další provozní náklady. Tím ovšem účast státu na řešení problému OKD nejspíš neskončí. Vedení firmy předpokládá postupný útlum dolů do roku 2023. Jen na technickou likvidaci bude třeba necelých dvou miliard korun, včetně sociálního programu se částka může vyšplhat na šest miliard. Se státem jako partnerem pro útlum podnik počítá.

V listopadu vedení OKD rozhodlo, že na konci března příštího roku uzavře ztrátový důl Paskov. Na úhradu nákladů už firma požádala stát o 722 milionů korun. „Asi třetinu tvoří náklady na sociální nároky zaměstnanců,“ uvedl výkonný ředitel OKD Antonín Klimša. Na technickou likvidaci bude firma potřebovat 477 milionů korun. „Dokud OKD nekoupí za korunu státní společnost Diamo, která by převzala závazky i za útlum a sociální program, není důvod, aby stát firmě nějaké peníze posílal,“ odmítl žádost ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek.

Diamo se zařadilo k desíctce zájemců o převzetí karvinského těžaře.

NÁJEZD NA VÍTKOVICE

Vítkovické impérium ostravského podnikatele Jana Světlíka dostalo tvrdou ránu letos na jaře. Na Vítkovice Power Engineering podala insolvenční návrh účelově vytvořená společnost Wetag Invest. Světlík se nakonec rozhodl k návrhu připojit. Situace se opakovala také u Vítkovic Envi a Vítkovic Gearworks. V listopadu podal Wetag Invest insolvenční návrh také na Vítkovice Mechanika.

VPE zlomila vaz zakázka na stavbu turecké elektrárny Adularya. Firma tvrdí, že postavila kotelnu na hnědém uhlí, od kterého Turci nakonec ustoupili. Elektrárna proto nefunguje a turecká strana ji nesplácí. To ohrožuje i státní exportní pojišťovnu EGAP, která zakázku pojistila na patnáct miliard korun.

V reorganizaci schválené věřiteli si chce VPE nechat mostárnu, kotlárnou a projekci, současně hledá strategického partnera. Prodej či útlum čeká firma Hard Jeseník, BAT Engineering a Linku membránových stěn. „Skupina Vítkovice v roce 2017 prodá některé dceřiné společnosti a zbytečné majetky nesouvisející se strojírenskou výrobou,“ uvedl Libor Witassek, šéf mateřské Vítkovice, a. s. Z utržených peněz se mají hradit i pohledávky věřitelů insolventních dcer.

Po OKD
chtějí věřitelé přes

20

miliard. U VPE požadují
téměř sedmáct
miliard korun.

Úpadky protahují dokončení elektráren ČEZ

Insolvenční Vítkovice Power Engineering letos pocítil také ČEZ. Ostravská firma byla jedním z dodavatelů při modernizaci elektrárny Pruněřov a při stavbě nové elektrárny Ledvice. V Pruněřově mají například problémy se záručními opravami.

„Občas si raději opravujeme závady sami, než bychom čekali, až dodavatelé někoho pošlou,“ tvrdí ředitel elektrárny Otakar Tuček. VPE v Pruněřově mimo jiné doplatila na to, že byla součástí dodavatelského řetězce. Do něho patřila i společnost Modřany Power, která také skončila v insolvenční. Dluží přítom Vítkovícím

400 milionů korun, z nichž ostravská firma uvidí jen zlomek.

V Ledvicích měla VPE společně se společností ZVZ postavit zařízení, které slouží k zajištění tahu spalín z kotle a zachycení popílku. Jenže ZVZ od smlouvy odstoupila kvůli vítkovické platební neschopnosti a VPE nebyla schopná zakázku sama dokončit.

Škoda Praha Invest, která stavbu elektrárny pro ČEZ zajišťuje, nakonec smlouvu s Vítkovicemi vypověděla a dostavbu svěřila přímo ZVZ. V rámci vyrovnání zaplatila Škoda Praha Invest Vítkovícím devatenáct milionů korun.

Foto: etk 3x a profimedia.cz

Vítkovický holding prochází transformací

Vítkovice Machinery Group oddělila zdravé části do samostatné společnosti Cylinders Holding, do níž patří především zisková lahvárna. Druhou část holdingu budou tvořit strojírenské dcery, mezi něž patří i Vítkovice Power Engineering, Vítkovice Gearworks a Vítkovice Envi, které jsou v insolvenčním řízení. Soud už všem soud povolil reorganizace.

„Strojírenská část se stane menším, jasně zaměřeným a jednoznačně definovaným celkem, což jí zajistí větší šanci u investorů, které by tato část skupiny VMG mohla získat pro stabilizaci,“ uvedla mluvčí Vítkovíc Eva Kijonková. Skupina hledá kupce také pro Vítkovice Recycling, VítkoviceHTB a Hutní montáže. Za poslední tři roky Vítkovice Machinery Group zestihlela o sedm set zaměstnanců. Na konci roku bude mít šest tisíc pracovníků. Z problémové dcery VPE odešlo postupně téměř pět set lidí.

Bývalý vlastník OKD Bakala čelí žalobám

Finančník Zdeněk Bakala se sice ze struktur, které vlastnilly společnost NWR, matku OKD, stáhl letos v březnu. Nicméně v listopadu podala OKD na NWR a Bakalu žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě žádá 24,5 miliardy korun. OKD také přihlásila v rámci likvidace NWR pohledávku 22,7 miliardy korun.

Insolvenční správce Lee Louda už v létě zpochybnil finanční vztahy NWR a OKD. Uvedl třeba, že ručení za desetimiliardovou pohledávku z dluhopisů NWR nemohlo OKD vzniknout. I proto pohledávku hlavních akcionářů a věřitelů NWR vůči OKD neuznal.

Na Bakalu zaútočila i finanční skupina Arca Capital Pavla Krúpy, která dříve skupila část dluhopisů a akcií vydaných NWR. Na Národní centrálu proti organizovanému zločinu dala podnět k obstarání Bakalova majetku. Podle firmy se podílel na vyvedení desítek miliard z OKD. Bakala ani na jedno obvinění nereagoval.

Osud OKD závisí i na rozhodnutích v Pekingu

V únoru se ceny černého energetického uhlí v Evropě propadly na historická minima. Za tunu se platilo kolem 36 dolarů. Při této ceně byla těžbařská společnost OKD odsouzena k brzkému konci. Jenže pak se do hry vložila Čína. Omezila domácí produkci o 17 procent a spolehla se na větší dovoz. Ceny se do podzimu vyšplhaly k 90 dolarům za tunu. Číňané se však zdražování před nadcházející zimou zalekli a tamější těžbaři zase vláda povolila uzdu. Následoval skokový propad cen pod 70 dolarů. Od té doby se sice uhlí s dodáním v lednu vrátilo v Evropě na cenu nad 80 dolarů za tunu, ale světoví těžbaři se přiklánějí k názoru, že v roce 2017 uhlí zlevní stejně rychle, jako letos zdražilo. Dodávky v polovině roku 2017 už teď stojí 64 dolarů za tunu. Podobný vývoj se čeká také u koksovateľného uhlí, které během roku 2016 také zdražilo na trojnásobek ceny ze začátku roku. Vedení OKD ovšem upozorňuje, že na světovou cenu uhlí nemusí kvůli lokalitě své těžby dosáhnout.

Krátce

Prazdroj koupili Japonci

Tuzemská pivovarská jednička Plzeňský Prazdroj má nového majitele, v prosinci se jím stala japonská Asahi Group. Za čtyři pivovary Prazdroje, slovenský Topvar a další producenty v Maďarsku, Rumunsku a Polsku zaplatí skupině SABMiller zhruba 197 miliard korun. Obchod roku ještě musí schválit Evropská komise.

EET připravila pivovary o stovky klientů

Kvůli zavedení elektronické evidence tržeb od začátku prosince jsme přišli o stovky klientů, zejména na venkově, tvrdí zástupci pivovarů. Důvodem jsou pořizovací a provozní náklady e-pokladen. Část restaurací sice nezavřela, ale zdražila, aby si vyšší náklady kompenzovala.

Norové převzali Hamé

Norská skupina Orkla koupila v dubnu jednoho z největších tuzemských producentů potravin, skupinu Hamé, která provozuje deset výrobních závodů v Česku, Rusku, Rumunsku a na Slovensku. Orkla již v Česku vlastní Vitano. Díky akvizici zdvojnásobila svůj obrát ve střední Evropě.

Netflix dorazil do Česka

Největší internetová videotéka na světě po osmi letech fungování ve Spojených státech a dalších pěti desítkách zemí zahájila v lednu provoz v Česku. Spuštění služby ve 130 zemích oznámil Netflix na veletrhu spotřební elektroniky CES v Las Vegas.

Televizory vzor 2021

Do obchodu přicházejí od léta stále častěji televizní přijímače přichystané na revoluci v roce 2021. Tehdy bude digitální zemské vysílání DVB-T nahrazeno kvalitnějším a úspornějším formátem s dvojkou na konci. Výměna televizorů čeká 2,5 milionu domácností.

Krátce

Bytový trh chladne

Tržní ceny nových i starých bytů v Česku rostou nepřetržitě již dva roky. Zatímco u novostaveb tempo zdražování zvolnilo, u staršího bydlení podle dat Českého statistického úřadu zrychluje. Developeři tvrdí, že kvůli zdlouhavým povolovacím procesům nestíhají dodávat dostatek nových bytů a poptávka se obrací k těm „secondhandovým“. Největší developerské firmy letos už skutečně čekají pokles prodejů.

Rekordní velké reality

Byznys s komerčními realitami typu kancelářských či obchodních center kvete jako nikdy. V letošním roce se v Česku podle poradenské společnosti CBRE uskuteční obchody za tři miliardy eur. Konzultanti hlásí, že tak vysoký počet transakcí, o kterých se jedná, ještě nezažili. Do podnikatelských nemovitostí se ve velkém pustili také investiční žraloci jako Karel Pražák.

Objemem fúzí a akvizic je Česko první v regionu

Česko se letos stalo regionální jedničkou v disciplíně fúzí a akvizic. Jen za první pololetí se podle dat EY zobchodovaly transakce za 4,9 miliardy dolarů což je tři čtvrtiny více než loni. Odehrálo se 194 transakcí, tedy dvakrát tolik než v minulém roce. Posledním velkým obchodem byl prosincový prodej Plzeňského prazdroje do rukou japonské skupiny Asahi Group.

Exportéři letos očekávali rekordní čísla

Místopředseda Asociace exportérů Otto Daněk začátkem dubna řekl, že díky intervencím České národní banky se za poslední dva roky zvýšil český export o 400 až 450 miliard korun. Tuzemský export by podle něj letos mohl dosáhnout nového rekordu přes čtyři biliony korun.

Nákupy na internetu ovládla skupina Mall

POŠTÁK S VRTULEMI. Společnost Mall v listopadu poprvé ověřila doručení zásilky dronem. K jejímu doručení na vzdálenost 1,7 kilometru včetně přípravy stačilo pět minut.

■ Silní se stávají silnějšími, rostou prodej rychloobrátkového zboží typu potravin nebo léků, nakupuje se přes mobil. To jsou hlavní trendy letošního roku v českém on-line nakupování.

Daniel Novák

Prodeje přes internet letos atakují hranici sto miliard korun. Ještě před čtyřmi lety byly tržby e-shopů na polovině. O obrátový koláč se

Spor o Heureka

Součástí akvizice s e-shopem Mall.cz byl i největší cenový srovnávač Heureka.cz. V zájmu zachování jeho nezávislosti se ale součástí skupiny Mall nestal. Přesto transakce vyvolala vášně. Někteří obchodníci se obávali toku dat z Heureka do Mallu, srovnávač označil obavy za liché. Přesto kvůli tomu dlouholetý lídr trhu Alza.cz z Heureka odešel. Vzápětí Alza spustila web BezHeureka.cz. Na něm se snažila ostatní obchody přesvědčit, aby web rovněž opustily. Tomu ale počátkem prosince učinilo přítrž předběžné opatření soudu. Alza musela stránky stáhnout. Alza však nařízení obešla přesunem obsahu na zahraniční doménu.

ale poprvé rozdělilo méně obchodů. Trh se koncentruje ve prospěch velkých prodejců. „Z pohledu samotného trhu pokračoval trend kon-

solidace a rozvoje největších hráčů na trhu, což reprezentuje především vznik Mall Group. Stále větší podíl ukrajují ti nejvýznamnější,

úspěch ale slaví také specializované a odborné e-shopy,“ shrnul ředitel Asociace pro elektronickou komerci Jan Vetyška.

Vznikem skupiny Mall vrcholí dvouleté akviziční tažení skupiny Rockaway obohacené o kapitál miliardářů Daniela Křetínského a Patrika Tkáče. Název dal skupině letos dokončený nákup e-shopu Mall.cz i s jeho zahraničními součástmi. Ještě s pomocí peněz od nejbohatšího Čecha Petra Kellnera vzniklo uskupení, které se v několika málo letech hodlá dostat v tržbách na miliardu dolarů.

Velké e-shopy, velké sklady

Internetové obchody hýbaly reálním trhem. „E-commerce velmi ovlivnila celý industriální sektor, především díky požadavkům na obří halové objekty o ploše čtyřicet tisíc metrů čtverečních a více. Před e-commerce boomem byly takové haly spíše ojedinělé a dnes jsou skoro standardem,“ řekl šéf poradenské společnosti 108 Agency Jakub Holec. Česko se stalo atraktivní destinací i pro internetové obchody, které dodávají hlavně do západní Evropy. Příkladem je nový sklad e-shopu Tchibo v Chebu, který tam letos vznikl v režii reálných skupin Accolade a Panattoni. Amazon začal více oslovovat také české zákazníky. Když si z jeho německých stránek objednájí zboží nad 39 eur, budou mít dopravu zdarma. Domácí e-shopy to však zatím nechávají v klidu. Sázejí na to, že lidé stále dávají přednost komunikaci a zákaznickému servisu v češtině.

Foto profimedia.cz 2x

Pilulky kupované stejně jako rohlíky

Na internetu se čím dál častěji nakupují věci denní spotřeby, pro něž se ještě nedávno chodilo jen do supermarketů. „Letos opět rostly kategorie, které ukazují, že lidé chtějí šetřit kromě peněz čas a mají rádi pohodlí. Rostly segmenty jídla, oblečení, kosmetiky a zdraví. Prostě ty, které dříve byly výhradně v moci off-line,“ sdělil šéf největšího cenového srovnávače Heureka.cz Tomáš Braverman. Úspěšný rok si pochvaluje například Pilulka.cz, která kombinuje on-line prodej s tradičními lékárnami. „Ke klíčovým úkolům, které se všechny podařilo splnit, patřilo spuštění vlastní logistiky, přestavba skladů, otevření mnoha Pilulka lékáren nebo rozšíření o téměř sto kolegů,“ pochlubil se Martin Kasa, veterán tuzemského on-line obchodování a spoluzakladatel e-shopu Pilulka.cz. Navzdory obtížím s internetovým prodejem potravin pokračuje expanze. Hodně byl vidět e-shop Košík.cz. Od developera P3 si v Horních Počernicích pronajal novou skladovou halu.

Amazon zase narazil

Distribuční sklad Amazonu v Dobrušce u Prahy najel na plný výkon. V předvánoční špičce nebyl daleko od vyskladnění jednoho milionu kusů zboží za den. Největší světový elektronický obchod ale v Česku rovněž narazil. V pražských Horních Počernicích plánoval vybudovat nové velké centrum pro vrácené zboží. Z investice ale podobně jako kdysi v Brně sešlo. Stejně jako na jižní Moravě Američané své plány stopli kvůli úředním průtahům s povolením stavby.

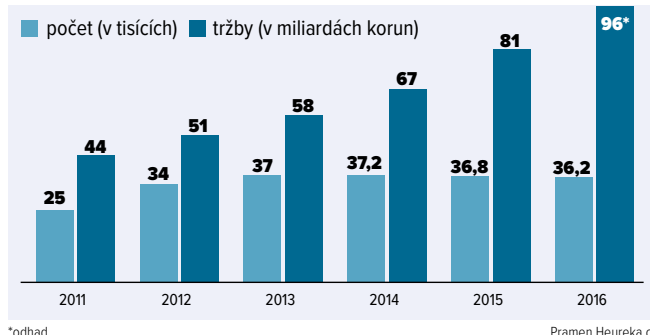
Obchody v mobilech

Fenomémem se stává nakupování pomocí chytrých telefonů. Na celkových tržbách e-shopů se už letos poptávky poslané z mobilů budou podílet z více než deseti procent. Lidé si tedy z mobilních zařízení poprvé objednali zboží za zhruba jednu miliardu korun. Například Mall.cz kvůli tomu na podzim spustil zcela novou verzi obchodu zvláště uzpůsobenou mobilům.

Trable se státem

Letošní rok v e-commerce ukázal, že s úspěchem může být rychle konec. Obchod Levneelektro.cz ještě loni získal ocenění Nejpopulárnější e-shop roku. Letos firma s tržbami přes jednu miliardu korun ze dne na den skončila po zásahu finančního úřadu. Ten řeší podezření, že jiné firmy zatahly společnost do podvodů s daněmi z přidané hodnoty. Plošně se e-shopy dostaly do křížku se státem kvůli elektronické evidenci tržeb. Nejdříve to vypadalo, že mají problém. Při platbách kartou na internetu je totiž pro internetové obchodníky technicky nemožné odeslat

Rozvoj e-shopů na českém trhu

v reálném čase informací o tržbě. Zástupcem e-shopů se však na poslední chvíli podařilo ministři financí Andreji

Babišovi věc vysvětlit. Součástí připravovaných změn v EET má být právě vynětí on-line plateb z tohoto režimu.

Krátce

Černý trh s alkoholem se prudce propadl

Nelegální trh s lihovinami loni podle odhadu výrobců dosáhl osmi procent, což je pětikrát méně než před deseti lety. Podíl černého trhu se podařilo srazit po metanolové aféře v roce 2012 novými zákony o značení lihu, zavedením kamerového dohledu ve skladech s lihem či zavedením povinných kaucí a koncesí pro výrobce, dovozce i distributory.

Státní svátky už zavírají velké obchody

Poslanecká sněmovna schválila návrh zákona, podle kterého velké obchody budou muset mít zavazeno o sedmi státních svátcích, jak to požadovaly odbory. Nová pravidla na obchody poprvé dopadla 28. října.

Unipetrol přišel na půl roku o Kralupy

Nehoda vyřadila v květnu z provozu kralupskou rafinérii. Unipetrol přitom měl kvůli loňské havárii k dispozici jen část kapacity rafinérie v Litvínově. Česko před nedostatkem benzínu a nafty zachránil dovoz z Polska, Německa a Slovenska. Škody by Unipetrolu měla zaplatit pojišťovna.

Kapsch pokračuje ve správě českého mýta

Ministerstvo dopravy uzavřelo dodatek ke smlouvě s rakouskou společností Kapsch o pokračování správy mýtného systému na maximálně tři roky za 5,27 miliardy korun. Původně ministerstvo dopravy předpokládalo, že stát za zmíněné služby zaplatí přibližně šest miliard korun.

Avast převzal AVG Technologies

Český výrobce bezpečnostního softwaru Avast Software se dohodl na převzetí nizozemského konkurenta AVG Technologies za 1,3 miliardy dolarů.

Krátce

Z RWE se stala innogy

Krise tradičních energetických koncernů donutila německou RWE vyčlenit zisková aktiva a potenciálně ziskové obory do nové firmy, již pojmenoval innogy. Jméno má symbolizovat inovativní energetiku. Pod ním také vystupuje od října i český obchodník s elektřinou a plynem a správce plynové distribuční soustavy RWE. Jedinou inovací v ČR zatím je, že zákazníci ke smlouvám na odběr plynu a elektřiny na dobu určitou nedostanou jeden, ale tři bonusy.

ČNB vede Rusnok, intervence pokračují

Prezident Zeman jmenoval v květnu bývalého premiéra Jiřího Rusnoka guvernérem ČNB. Ve funkci od července nahradil Miroslava Singera. Banka s Rusnokem v čele pokračuje v intervencích proti koruně, do konce října utratila 798 miliard korun od jejich spuštění.

Listopadový přebytek rozpočtu byl nejvyšší

Přebytek státního rozpočtu klesl ke konci listopadu na 55,5 miliardy korun. Jde o nejlepší výsledek od vzniku ČR. Loni ve srovnatelném období vykázal rozpočet schodek ve výši 29,5 miliardy korun.

Banky jsou na cestě k rekordním ziskům

České banky mají letos zaděláno na rekordní zisky. Od ledna do října dokázaly vydělat 64,6 miliardy korun, tedy o deset procent více než loni. Výdělků bank ale vydatně podpořily prodeje podílů v evropské platební asociaci VISA. Finanční ústavy si tím letos jednorázově přilepší o bezmála šest miliard korun.

Růst počtu aut neustává

Tuzemské automobilky vyrobily za 11 měsíců roku rekordních 1,251 milionu osobních aut, což je o osm procent více než ve stejném období loni. Růst zaznamenali všichni tři výrobci.

Foto: ČTK

POPRVÉ. V březnu do Česka poprvé v historii dorazil prezident Číny. Si Ťin-pchinga přijal v Lánech u Prahy jeho protějšek Miloš Zeman.

Číňané v Česku mluví, v západní Evropě investují

■ Z desítek miliard korun čínských investic oznámených letos na jaře vidělo Česko zatím jen zlomek. Na západ od Česka přitom jen za první pololetí utratily čínské společnosti za akvizice přes 70 miliard eur.

Jan Stuchlík

Kam přijede na návštěvu čínský prezident, tam se ve velkém podepisují obchodní dohody a memoranda. Stejně to bylo i letos v březnu, když do Prahy dorazil Si Ťin-pching a korunoval tak rychlé zlepšování česko-čínských vztahů. České a čínské firmy uzavřely dohody a memoranda o spolupráci v energetice, letectví, finančním sektoru, cestovním ruchu či ve zdravotnictví. Prezident Miloš Zeman spočítal, že ještě letos by Číňané mohli v Česku díky třicítce dohod investovat zhruba 90 miliard korun. Do roku 2020 by se čínské investice

mohly vyšplhat přes 200 miliard korun.

Jenže dodnes zůstalo jen u slov. Neaktivnější čínská firma v Česku, společnost CEFC, která vlastní Pivovary Lobkowicz, podíl v letecké společnosti Travel Service, nemovitosti, hotely či podíl v cestovní agentuře Invia a fotbalový klub Slavia Praha, zatím proinvestovala 22,8 miliardy korun. Šéfka české pobočky CEFC Marcela Hrdá na podzimním česko-čínském investičním fóru prohlásila, že firma dokončuje investice za dalších 30,7 miliardy korun. Do nich by se mělo počítat i připravované ovládnutí banky J&T. O desítkách miliard korun nových investic se zmiňoval také prezident Smíšené česko-čínské obchodní komory Jaroslav Tvrdík.

ČEKÁNÍ NA VELKÉ OBCHODY

Zatím na světlo vyšly jen menší obchody. Investiční fond China-CEE koupil od americké společnosti ContourGlobal tři solární elektrárny v Česku o celkovém výkonu kolem šesti megawattů. Už v lednu převzal druhého největšího českého

majitele solárních elektráren Energy21. Hongkongská Eurasia Development Group Limited koupila prodejce zahradní techniky Mountfield. V průmyslové zóně v Nymburku otevřel výrobce televízí Changhong výzkumné a vývojové centrum.

Na velké transakce, jaké čínské státní a soukromé firmy uzavírají v západní Evropě, si Česko musí ještě počkat. Hovoří se o zájmu výrobce rychlovlaků CRRC o Škodu Transportation.

Ve vzduchu visí také zájem Číňanů o Unipetrol. „Číňané také sledují diskuze o stavbě vysokorychlostní železnice

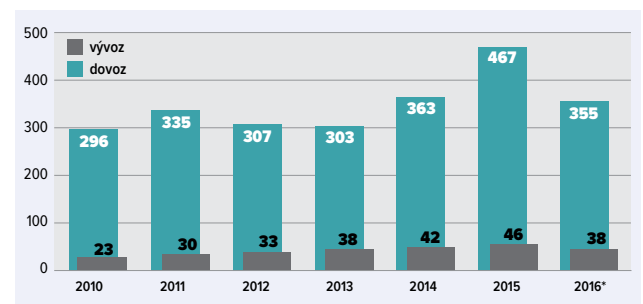
přes Ústí nad Labem a Brno do Vídně. Z ní by mohly vyplynout i investice do českého stavebnictví,“ říká Jan Bejkovský z Institutu Nové hedvábné stezky.

Jenže pokročilé technologie, jaké čínští investoři hledají a už získali třeba akvizicí německého výrobce robotů Kuka nebo koupí švýcarského biotechnologického a chemického obra Syngenta, v Česku k máni nejsou.

ČÍŇANÉ MAJÍ EVROPU RÁDI

Čínské investice v Evropě prudce rostou od roku 2010. Ze zhruba dvou miliard eur za rok vyšplhaly v roce 2015 na 40 miliard eur. V první polovině roku získaly čínské firmy podíl ve 164 evropských společnostech a zaplatily za ně 72,4 miliardy eur, uvádí pololetní zpráva poradenské společnosti EY. „Čínské firmy hledají v zahraničí možnosti, jak snížit svou závislost na domácím trhu. Tamní ekonomika už neroste tak rychle jako dříve a v řadě odvětví existují nadměrné výrobní kapacity. Zajímají se také o nové technologie a firmy se stabilním trhem,“ vysvětluje Zuzana Stuchlíková, ředitel-

Česko-čínský obchod (v miliardách korun)

*údaje za leden až říjen

Pramen: ČSÚ

ka Centra asijských studií na Vysoké škole ekonomické v Praze.

K větší aktivitě v zahraničí vyzývá státní i soukromé firmy také čínská vláda. Ve strategii Made in China 2025 vytyčila deset oborů, jejichž modernizace je prioritou. Do nich patří pokročilé informační technologie, robotika, letecký průmysl, vybavení pro železnice, nová energetika či biotechnologie. Do těchto oborů se také přesouvají čínské investice. Jestli ještě před třemi lety dominovaly investice do těžby energetických a dalších surovin, nyní se podle studie EY jejich podíl smrškl k 10 procentům. Většina čínských peněz míří do finančních služeb, automobilů a telekomunikací. EY odhaduje, že se čínské akvizice zaměří na oblast spotřebního zboží či služeb.

SILNÁ VLÁDA

Většinu investic v Evropě v posledních letech mají na svědomí čínské státní korporace. Na ty má vláda přímý vliv a všechny větší transakce musí schválit několik vládních orgánů. Soukromé firmy vláda umí motivovat k následování státních priorit vhodnými pobídkami. Získají pro akvizice levnější financování, daňové výhody, stát jim navíc na nových trzích pomáhá otvírat dveře.

„Tyto pobídky mohou výrazně ovlivnit ziskovost akvizice. Pořád ale platí, že pokud by transakce nedávala ekonomický smysl, Číňané do ní nepůjdou. Vše si velmi dobře spočítají,“ dodává Bejkovský z Institutu Nové hedvábné stezky.

I proto se v Česku ohlížejí především po zavedených a stabilních firmách, vyplývá ze zkušeností českých manažerů, kteří s čínskými protějšky přišli do kontaktu. Naděje, že by čínské peníze mohly pomáhat zachraňovat problémové firmy, se zatím nepotvrdily. Letos se o čínském kapitálu mluvilo například v souvislosti se vstupem do insolventní strojírenské společnosti Vítkovice Power Engineering.

„Číňané nechtějí zatím budovat nové firmy ani se pouštět do rozvojových projektů. Chtějí zde být přítomni prostřednictvím známých a úspěšných značek,“ říká Václav Korcan, člen výboru České asociace interim managementu.

Česko peníze do společných fondů nedá

I když se česká vláda tváří, že Čína je jedním z nejdůležitějších obchodních a investičních partnerů Česka, do velkých společných projektů se jí příliš nechce. Česko se nepřipojilo k dalším 17 evropským státům a nestalo se zakládajícím členem Asijské banky pro investice a infrastrukturu. Z ní hodlá Čína financovat velké projekty podle takzvané Nové hedvábné stezky. Podobně skončil i fond, který Čína založila letos v Říze se 16 stře-doevropskými státy. Vloží do něj 10 miliard eur. Číňané tvrdí, že na investice by měl fond postupně získat až 50 miliard eur. Česko ale nedá ani korunu. Podle premiéra Bohuslava Sobotky na fond není z hlediska financování českých projektů prioritou, prý se ale do něj mohou finančně zapojit některé soukromé firmy.

Foto: čtk, 2x a Reuters

Němcům začíná čínská expanze vadit

Německo patří spolu s Velkou Británií a Francií k evropským zemím, kde čínské firmy nakupují nejvíce. Zájem mají především o střední firmy, které vlastní zajímavé a pokročilé technologie. Jenže německým politikům se čínská expanze přestává líbit, zvláště když Čína německým firmám nedává k investicím stejné šance. Ministr hospodářství Sigmar Gabriel (na snímku) proto před podzimní cestou do Číny prohlásil, že Německo si musí své klíčové technologie lépe chránit. Německo a Evropa si kvůli tomu musejí vytvořit vhodné nástroje. „Musíme se naučit rozeznávat případy, kdy státem ovládané firmy kombinují získávání technologií s rozšiřováním geopolitického vlivu,“ dodal Gabriel. Podporu našel u bavorské ministryně hospodářství Ilse Aignerové, která chce definovat pravidla, která zabrání dotovaným státním koncernům, aby pohltily německé podniky. Praxe na sebe nenechala dlouho čekat. Vláda se rozhodla přezkoumat neškodnost čínských nabídek na převzetí výrobce čipů Aixtron a části výrobce žárovek Osram. V případě Osramu ministerstvo hospodářství dokonce vydání stanoviska o neškodnosti odmítlo a nařídilo hloubkové šetření. Kvůli tomu podle agentury Reuters Číňané o Osram už ztratili zájem. Převzetí Aixtronu může dopadnout podobně. Prezident Svazu německého průmyslu Ulrich Grillo ovšem varoval, že speciální ochrana před čínskou nákupní horečkou by byla špatná. Důležitější podle něj je, aby Evropa přiměla Čínu více se otevřít zahraničním investorům.

Jaroslav Tvrdík na vrcholu

Bývalý ministr obrany, šéf ČSA a sociálnědemokratické volební kampaně se letos opět dostal na vrchol. Po letech práce ve Smlouvené česko-čínské obchodní komoře, kam si ho najala skupina PPF, aby jí pomohl otvírat dveře v Číně, teď sklízí ovoce. Byl u miliardových investic čínské skupiny CEFC do českých firem, kde zakotvil jako zástupce Číňanů. Stal se členem dozorčí rady ve strojírenském podniku ŽDAS a jeho dceři TS Plzeň, zakotvil v představenstvu mediální agentury Médea a vydavatelství Empressa Media. Na zájmy CEFC dohlíží také v realitní společnosti Příkopy Property Development. Nejvíce si ovšem užívá roli předsedy představenstva fotbalové Slavie Praha, kterou CEFC ovládl a koupil jí kromě nových hráčů i stadion v Edenu. Slavia zatím šlape. S Číňany v zádech, novým kádrem a s trenérem Jaroslavem Šilhavým je v lize na druhém místě. Lidé, kteří se pohybují v česko-čínském byznysu, Tvrdíkovi připisují zásluhy o rozjezd vzájemných obchodních vztahů. Model monstrózních investičních fór a podobných akcí se však podle nich už přežil. Teď je čas na méně viditelnou práci.

Krátce

Křetínský ovládl EPH

Energetický a průmyslový holding změnil vlastnickou strukturu. Mateřskou EPH po odchodu Patrika Tkáče a investorů navázaných na J&T Bank ovládne z 94 procent Daniel Křetínský. Zbytek by mohli získat manažeři holdingu. Zároveň do nejcenější části holdingu, který spravuje energetickou infrastrukturu ve střední Evropě, Křetínský pustil australský fond Macquarie, který v EP Infrastructure získal třicet procent. Celá transakce oceňuje EPH na pět miliard eur.

Zájem o hypotéky byl nejsilnější v historii

Rok 2016 se podle odhadů expertů zapíše do historie jako období doposud nejsilnějšího zájmu o hypotéky, poprvé v historii by měla padnout hranice dvě stě miliard korun poskytnutých půjček. Důvodem byly po většinu roku klesající úrokové sazby. Průměrný úrok českých hypoték v listopadu klesl podle Fincentra Hypoindexu na historické minimum 1,77 procenta.

Lidí bez práce v Česku stále ubývá

Míra nezaměstnanosti v České republice byla i přes drobné sezonní výkyvy rekordně nízká. V listopadu činila 4,9 procenta. Naopak volných míst zaměstnavatelé nabízeli nejvíce od listopadu 2007, bylo jich 135 tisíc.

Jaderné elektrárny vyrobí méně elektřiny

ČEZ letos musel odstavit jaderné elektrárny kvůli kontrolám svarů na potrubích a technickým problémům na rekordně dlouhou dobu. Dukovany a Temelín proto vyrobí o dvě terawatt hodiny elektřiny méně než loni. ČEZ výpadek přijde na miliardy korun. Kvůli svarům už ČEZ zažaloval dodavatele údržbových prací Škoda JS o náhradu ve výši 611 milionů korun.

Tržní drama končí happyendem

Foto: Reuters

Letošek rozdál investorům překvapivé karty. Politické velety ani růstové otázky nad globální ekonomikou ale nedokázaly investory odradit od riskantních sázek. Světové burzy si v závěru náročného roku stojí lépe.

Jaroslav Bukovský

Investoři si z letošních tržních seancí odnesli hned několik lekcí. Zaprvé mít svou hlavu a názor odlišný od hlavního proudu se může dobře vyplatit. Zadruhé vůle lidu je vrtkavá, a demokracie v hlavní roli může naservírovat finančním trhům nečekané překvapení. A konečně zatřetí bohatství netřeba hledat v bizarních nástrojích a exotických končinách, letos totiž postačily staré dobré, zavedené adresy.

Ropa pod třiceti dolary za barel, britské v ale unii,

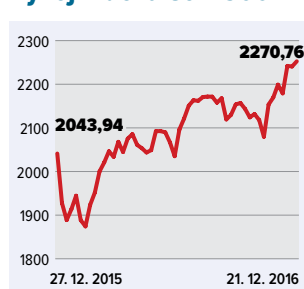
Vývoj cen ropy (USD/barel)

Pramen 3x Thomson Reuters

anebo Donald Trump hřimající z Oválné pracovny Bílého domu, letošní skóre šoků si dokázaly představit jen investorské těžké váhy se silně rozvinutou obrazotvorností. O to větším překvapením je fakt, že výsledkem koktejlu všech těchto nečekaných ingrediencí je větší klid a troufalejší naděje. Světové akcie jsou totiž zhruba o osm procent silnější než na počátku roku.

Vývoj indexu S&P 500

Finanční svět přitom vstoupil přes práh letošního roku podle učebnicového scénáře pro katastrofický film. Hůře odstartoval burzovní rok naposledy vpředvečer hospodářské krize v roce 2009. Letos jen prvních deset dnů stačilo k tomu, aby z globálních akciových trhů zmizela hodnota odpovídající čtyřem bilionům dolarů. Zlé jazyky trhům věstily těžký rok, skeptici varovali před splínem v čínské ekonomice i měnovými válkami napříč světem. Po pěti týdnech výprodeje padly světové akcie na tříleté dno. Nikdo tehdy netušil, že se počátek února

stane pro tržní zlatokopy tím pravým okamžikem, kterak vydělat. Kdo tehdy našel odvahu otočit peníze na staré dobré Wall Street, sčítá před letošním Štědrým večerem takřka čtvrtinové zisky. Další tržní dramata se totiž navzdory obavám nekonala.

DVA VELKÉ OBRATY

Světové finanční trhy se letos musely poprat s dvojným veletím kapitálu. Zatímco do poloviny února investoři napříč světem spolu s padající ropou volající po globální recesi svědomitě gumovali z finančních slovníků termín „riziko“ a investorskou mantrou se staly bezpečné přístavy typu zlata a státních dluhopisů, závěr roku foukl do plachet z opačné strany.

Už léta nezažily finanční trhy tak silný globální přepínač trendů jako ten se jménem Donald Trump. S jen trochou nadsázky to byl právě okamžik zámořských prezidentských voleb, kdy investorský svět otevřel staronové téma inflace, rozdál argumenty proti záporným úrokovým sazbám, postavil na měnový piedestal americký dolar a přepočítal růstové šance hlavních světových ekonomik.

„Nejprekvapivější na celém roce tak byla netečnost trhů vůči událostem, které předznamenaly změny s dlouhodobými následky. Ať už brexit, vítězství Trumpa či italské referendum, tržní reakce byla velmi překvapivá, a to svým trváním

v případě britského referenda, svým směrem, pokud jde o americké volby, či skoro úplnou absencí. Pro rok 2017 je pocit tržního sebeuspokojení největším rizikem a vytváří půdu pro výraznou tržní korekci,“ soudí ekonom Consequ Martin Lobotka.

BREXIT

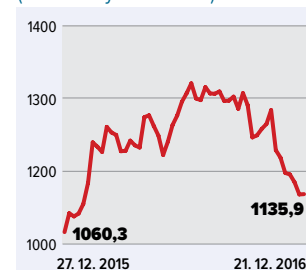
Šestiprocentní propad britské burzy během dvou dnů následujících po oznámení výsledků referenda o setrvání Britů v evropském společenství sice nachytl část investorstva v názorových nedbalkách, většinu trhu ale rozhodit nedokázal. Už o týden později nabídli londýnští makléři vyšší cenovky než před plebiscitem.

Světové burzy se s důsledky britského referenda vyrovnávaly přesně o dva týdny déle. Britští exportéři do Evropské unie i Ameriky ale dodnes těží z poklesu libry. Ta po brexitu dlouhodobě propadla o osm procent vůči euru, oproti americkému dolaru dokonce dvakrát silněji.

NEENÁVIDĚNÍ I MILOVANÝ

Zatímco s brexitem se investoři trápili tři týdny, obavy z výsledků amerických prezidentských voleb děsily trhy pouhé tři hodiny. Měla to být apokalypsa, neštěstí pro ekonomiku a mor pro burzy. Tak alespoň líčil volbu ještě vpředvečer voleb ekonomický i mediální hlavní proud. Realitou se stal pravý

Vývoj cen zlata (USD/trojská unce)

opak, okamžik Trumpova zvolení odstartoval druhou letošní rošadu globálního kapitálu. Bezpečné přístavy, které investory letos doposud účinně chránily před důsledky burzovní paniky, se tentokrát staly pastí na peníze. Trumpova předprezidentská era stihla vymazat zlato z globální investorské mapy. Kdo se chránil dluhopisy, pohořel obdobně.

Třináctiprocentní pád zlata a sedmiprocentní propad dluhopisového indexu agentury Bloomberg sdružující bondy vlády vyspělých zemí světa po vítězství Trumpa znamenaly nejrychlejší ústup ze slávy někdejších bašt bezpečí za posledních pět let. Wall Street naopak od amerických prezidentských voleb posílila o více než pět procent. O obdobné procento zesílil oproti euru i americký dolar, a stal se tak vůči evropské měně nejsilnějším za uplynulých čtrnáct let.

Centrální banky přitvrdily

Ještě silnější tisk peněz a úroky hlouběji do záporu, tak vypadal letošní recept Evropské centrální banky, kterak v Evropě povzbudit růst cen a potažmo ekonomiky. Od března platí komerční banky z každé tisícovky eur uložených u ECB čtyři eura, smyslem má být rozpožehovat úvěrový trh v eurozóně a zlehčit přístup firem k penězům. ECB rovněž letos rozšířila svůj program kvantitativního uvolňování, a to o třetinu na 80 miliard eur, za něž nakupuje především dluhopisy vlád eurozóny a velkých korporací.

V politice ECB se letos zhlédla i Bank of Japan. Záporné sazby z vkladů komerčních bank zavedla koncem ledna a měsíčně tiskne nové peníze v přepočtu zhruba za 50 miliard eur. Po sedmi letech šla letos se sazbami na historické minimum i Bank of England, na 0,25 procenta snížila základní úrokovou sazbu především jako prevenci před negativními dopady rozhodnutí Britů opustit Evropskou unii. Ve znamení opakovaných odkladů růstu úrokových sazeb se nesl rok i v americkém Fedu. K jedinému letošnímu zvýšení sazeb se Fed odhodlal až během prosince.

Jsem Cola
z přirodních surovin.

PROSTĚ
PŘÍRODNÍ.
PROSTĚ
COLA.

Simply COLA
Cola od
Red Bullu.

www.redbull.cz/simplycola

Krátko

OPEC se dohodl na omezení těžby

Zástupci Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) schválili první snížení těžby od roku 2008. Těžba klesne o 1,2 milionu barelů za den na 32,5 milionu barelů. Cena ropy Brent se v reakci vyšplhala z necelých 47 dolarů na více než 50 dolarů za barel.

Více E15.cz

Tvůrce eura se obává o jeho budoucnost

Bývalý hlavní ekonom Evropské centrální banky (ECB) Otmar Issing, který je jedním ze zakladatelů eura, vyslovil velké obavy o budoucnost jednotné evropské měny. Varoval před nerovnostmi mezi členy eurozóny, zápornými úrokovými sazbami a politickými tlaky na ECB.

Více E15.cz

Itálie je na prahu bankovní krize

Podíl nesplácených úvěrů v italských bankách dosahuje až dvaceti procent. Podle analytiků jim hrozí krach, po neúspěchu tamního referenda o ústavních změnách se navíc prohloubila politická krize.

Více E15.cz

Třby Applu poprvé za 15 let klesly

Prodej chytrých telefonů iPhone od americké společnosti Apple klesal tři čtvrtletí za sebou. Celoroční tržby firmy kvůli tomu zaznamenaly první pokles za patnáct let. Výsledky jsou podle analytiků odrazem slabého zájmu o dosavadní modely iPhoneů

Více E15.cz

Musk má s Teslou další velká plány

Americký výrobce elektrických vozů Tesla Motors chce expandovat do oblasti solárních systémů a sdílení aut. Už příští rok by také mohl uvést elektrická nákladní auta a autobusy. Počítá s tím zakladatel a generální ředitel firmy Elon Musk.

Více E15.cz

Zlatý věk kryptoměn

■ Jeden bitcoin v současnosti stojí kolem 875 dolarů. Jeho cena by se v příštím roce mohla ztrojnásobit.

Jan Vávra

Kdo loni v létě nakoupil kryptoměnu bitcoin, může si gratulovat – jeho cena se totiž od té doby ztrojnásobila. Podobný směr přitom může nabrat i v roce 2017. V silné zhodnocení nevěří jen bitcoinová komunita, ale i část bankéřů. Podle Saxo Bank by mohla hodnota bitcoinu trojnásobně vzrůst i příští rok. Naopak další slibnou kryptoměnu Ethereum znehodnotily hackerské útoky.

Cena za jeden bitcoin se aktuálně pohybuje kolem 875 dolarů, celkově jich je v obě-

státy jako Čína a Rusko rozhodly učinit krok k akceptaci bitcoinu jako částečné alternativy dolaru a platebních systémů, cena by mohla velmi snadno vyletět na trojnásobek,“ uvádí Saxo Bank. To by představovalo historická maxima. Právě Rusko přitom zastává vůči kryptoměnám stále vstřícnější postoj, tamní úřady vnímají obchodování s nimi jako devizové transakce.

NOVODOBÍ LUPÍČI

Nadšení investorů a růst bitcoinu ovšem přes všechny nastíněné vyhlídky může zchladit případný hackerský útok podobný tomu, který se odehrál v létě. Po napadení největší bitcoinové burzy Bitfinex z ní zloději odcizili bitcoiny v hodnotě 65 milionů dolarů (1,56 miliardy korun), což tehdy odpovídalo

ceny, v případě etherea, kdy si přisvojili čtyři procenta celkové hodnoty v oběhu, donutili komunitu k nevidanému kroku: k restartování celého řetězce transakcí. Tím došlo k jeho rozdělení na dva souběžné „blockchainy“. Transakce se na restartovaný řetězec nabalovaly dál, cena měny ale klesla z úrovně kolem dvaceti dolarů za jeden ether na nyníějších osm dolarů. Nevynášá ani kryptovaluta navázaná na nový řetězec, který pokračuje, jako by se útok nestal. Momentálně jeho jednotková cena nepřevyšuje dolar. „Uvažovali jsme, že začneme zprostředkovávat prodeje etheru. ‚Restart‘ jeho řetězce nás ale odradil. To je výhoda bitcoinu a jeho zdánlivě nesusoudné a rozdělené komunity – na takto radikálním kroku by se shodla jen těžko, což dělá z bitcoinu celkem konzervativní systém. Ta stabilita je pro investory lákavá,“ míní Martin Stránský, provozovatel bitcoinové burzy Bitstock.

TRANSAKCE UŽ NEJSOU ZDARMA

Důsledky obou kauz se lišily hlavně proto, že v případě etheru zloděj zasáhl jeho vlnkovou loď, decentralizovaný investiční fond DAO. Ten měnu nejen investuje, ale projektům dokáže přisun kapitálu automaticky dávkovat podle plnění předem dohodnutých podmínek. Sám fond tak přímo rozvíjí fungování chytrých kontraktů. Na využití (a zhodnocení) kryptoměny tudíž měla velký vliv jediná entita, jak upozorňuje Manfred Karrer z bitcoinové burzy Bitsquare. „DAO pro vývojáře představuje nezdravou kombinaci střetu zájmů doprovázenou nabubřelým marketingem, který naznačoval, že investoři nemohli prodělat,“ uvedl pro Bitcoin Magazine Karrer.

Problémy etheru nakonec ještě posílily vedoucí postavení bitcoinu mezi digitálními měnami. Aby však mohl konkurovat standardním penězům v běžném platebním styku, uživatelé i firmy se musejí přizpůsobit jeho specifikům. Překážkou masové adopce může tvořit hlavně relativně dlouhá doba po-

Foto profilmedia.cz

tvrzení transakcí ve veřejně sdílené databázi (blockchainu). Prodleva se pohybuje od obvyklých deseti minut až po několik dní v krajních případech, přesto již existují kavárny či restaurace, které se přijímání plateb v této měně nebrání.

Vyžadají si je prostřednictvím QR kódu, který klient načte pomocí mobilní aplikace fungující jako bitcoinová peněženka. Platba se zpracuje prakticky okamžitě, ovšem jen mezi zákazníkem a podnikem, její potvrzení (zanesení do blockchainu) trvá déle. Ačkoliv jde o zdánlivou formalitu, bez tohoto potvrzení třetí stranou nemůže příjemce částku utratit. Za rychlejší platby se ovšem platí, poplatek u průměrné transakce dosahuje 0,153 dolaru (čtyři koruny) a lze čekat, že s větším využitím bitcoinu dále poroste.

Jak si pořídit bitcoin

Služby na nákup bitcoinů se rozšiřují také v Česku. Patří mezi ně řečená burza Bitstock či on-line směnárný jako EasyCoin a SimpleCoin – poslední dvě možnosti ani nevyžadují registraci uživatele. Liší se výší poplatku, který při nákupu jednoho bitcoinu dosahuje až stokorun. V tomto směru výhodnější alternativou jsou zahraniční burzy. Klient potřebuje bankovní účet a softwarovou peněženku, ať už v mobilu či PC, která bude bitcoiny přijímat. Dále lze využívat i bitcoinové automaty, jež se nacházejí ve větších městech.

Vývoj průměrné ceny bitcoinu na světových burzách (v dolarech)

Pramen coindesk.com

hu za více než 14 miliard dolarů. Nejvýrazněji přitom jeho hodnota rostla v červnu, kdy se blížilo snížení odměn pro těžaře. Ti vlastní výkonné počítače a jejich sílu poskytují k zajištění chodu bitcoinových transakcí. Odměny těžařů jsou přitom jediným způsobem, jak nové bitcoiny vznikají. Trh tak sázel na další růst ceny.

Hodnotu kyberměny však ženou vzhůru samy státy, přestože se zdráhají uznat bitcoin jako platidlo. Nepřímo mu pomáhají monetární politikou – na Západě například nízkými sazbami, v Indii zrušením bankovek s nejvyšší nominální hodnotou a v Číně kapitálovými kontrolami. „Pokud by se bankovní systém a suverénní

necelému procentu objemu měny v oběhu. Hodnota kryptovaluty následně klesla o sto dolarů a řadu měsíců stagnovala. Nový růst přišel až na podzim, v současnosti již cena dosahuje červnové úrovně.

Hackeri ovšem neohrožují jen bitcoin, ale všechny kryptoměny, jak ukazuje příklad etheru, s velkým odstupem druhé nejobchodovanější virtuální valuty. Ta ještě v lednu vykazovala vyšší zhodnocení než bitcoin, zaujala hlavně funkcí „chytrých kontraktů“ umožňující provedení transakce po splnění konkrétních podmínek. Na projekt ale měli zloději přímo ničivý vliv. Zatímco v případě bitcoinu ve výsledku „jen“ zbrzdili růst

Velké start-upy hledají nový směr

■ V žebříčku nejhodnotnějších společností světa se letos objevili nováčci z Číny, které ještě loni svět vůbec neznal. Lídr Uber se naopak ocitl ve vážných hospodářských problémech.

Radek Pavlovič

V oblasti start-upů byl letošní rok především rokem čínských firem. Start-upová scéna opět potvrdila, že má důvěru investorů a může utěšeně růst. A to i přes to, že největší hráči často nevydělal ani dolar. Jak vyplývá z žebříčku The Billion Dollar Start-up Club, seznam největších startupů světa, jejichž tržní hodnota překonala miliardu dolarů, čítá aktuálně 151 jmen. Loni jich bylo 143 a v roce 2014 jen 79. Většina nováčků jsou raketově rostoucí firmy z Číny, které s přehledem míří na přední příčky tabulky.

Tahounem mezi čínskými firmami je Didi Chuxing,

taxislužba s tržní hodnotou 33 miliard dolarů (3. místo), která letos v létě zarazila mohutnou čínskou expanzi konkurenčního Uberu. Výjimečný růst není tak překvapivý vzhledem k faktu, že za dosud méně známou firmou stojí technologický obr TenCent. Ambice ale

Jakou roli budou hrát největší start-upy v příštím roce zatím není jasné. Zlatým dolem však bude umělá inteligence či virtuální realita.

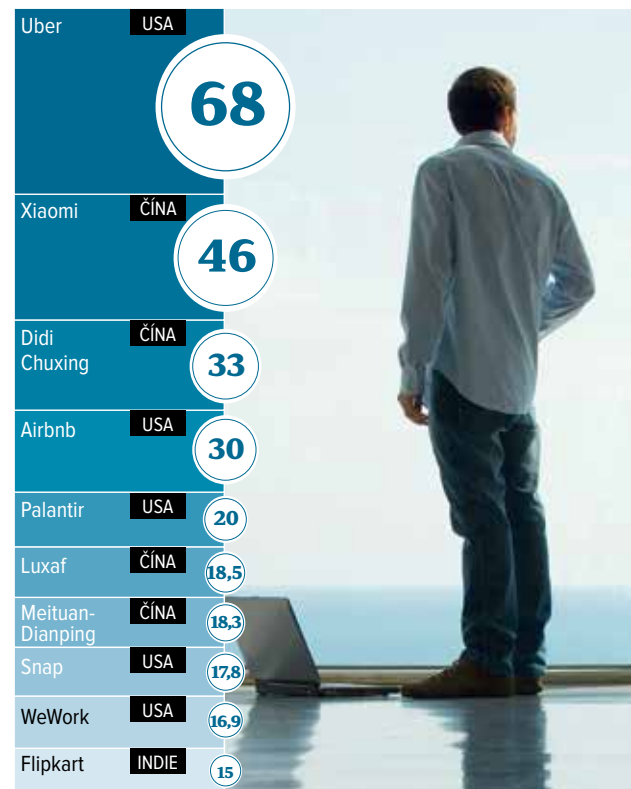
neskrývá ani druhý největší start-up světa a další čínská firma Xiaomi (46 miliard dolarů). Výrobce levných chytrých zařízení má za sebou silnou fanouškovskou základnu. Rok 2016 se pro Xiaomi nesl ve znamení pošilhávání po zahraniční expanzi. Značka vstoupila

například do Indie, spojení s Microsoftem zase odhalilo zájem o americký trh.

Zmíněný Uber, který s přehledem ovládl tabulku i letos (tržní hodnota 68 miliard dolarů), naopak stojí před vážnými problémy. Jak už letos předpokládali analytici, kvůli prohře na čínském trhu padl mýtus o neporazitelnosti Uberu, firma tak musí hledat jiné cesty expanze. Investory začíná znepokojovat fakt, že z Uberu zatím nemají ani cent zisku. Sedm let existující služba jen za rok 2016 prodělala téměř tři miliardy dolarů.

Nové cesty vedoucí k dalšímu růstu už intenzivně hledá Airbnb, který podobně jako Uber naráží na legislativní překážky v řadě zemí. V současnosti čtvrtý největší start-up světa (30 miliard dolarů) postavený na nabídce krátkodobých pronájmů pokojů či celých nemovitostí letos ohlásil několik radikálních změn. Především zavádí službu Trips, přes kterou si lidé budou moci objednat komentovanou prohlídku měst přímo od tamních

10 nejhodnotnějších start-upů světa (v miliardách dolarů)

Pramen The Billion Dollar Start-up Club

obyvatel. Je to ale jen první krok v plánu kontrolovat veškerý čas svých uživatelů od chvíle, kdy opustí dům, až po jejich návrat. Trips má v budoucnu nabízet pronájem aut, letenky, objednávky potravin nebo návštěvy restaurací.

Zatím není jasné, jakou roli největší start-upy budou hrát v příštím roce. Jak předpovídá web cio.com, zlatým dolem se mají v příštím roce stát firmy, které pracují s umělou inteligencí, kybernetickou bezpečností nebo virtuální realitou.

261820/12

INZERCE

Jsme tvůrci emocí

www.lagardere.cz

Lagardere No Limits umí propojit silnou mediální komunikaci s realizací akcí.

🔊 Koncerty, festivaly, turné

💡 Unikátní clientské akce

🤝 Mediální partnerství

Foto profimedia.cz

Evropa v krizi

■ Osmadvacítka trápí dlouho zanedbávané vnitřní problémy, jejichž závažnost naplno odhalilo červnové britské referendum. Navíc musí najít řešení výzev přicházejících zvenku, zejména se postarat o svou bezpečnost.

Karolína Flaszová

Evropská unie má za sebou další náročný rok, ve kterém její občané vyjádřili silné pochyby o smysluplnosti osmadvacítky, přinejmenším v současné podobě. Nejdále zašli Britové, kteří si počátkem léta odhlasovali odchod ze společenství. A to i přes mnohá varování před možnými tvrdými hospodářskými důsledky. Druhá polka roku naznačila, že odchod království bude komplikovaný.

PROBLEMATICKÝ ROZVOD

Britská vláda je ve složité pozici. Většina obyvatel království žádala zpretrhání pevných vazeb s kontinentem, opoziční tábor je však jen nepatrně slabší. Protičůdné názory navíc nejsou

regionálně rovnoměrně rozprostřené, což živi separatistické tendence v království. Skotsko dává najevo, že nechce za žádnou cenu přijít o volný obchod s EU a jejími partnery. Otázka, zda odchod Británie z osmadvacítky musí automaticky znamenat i její konec na jednotném trhu, bude zřejmě klíčová pro celý proces brexitu. Prozatím je hlavně námětem pro právníky.

Premiérka Theresa Mayová počítá s tím, že žádost o ukončení členství podá v březnu. Může však trvat měsíce, než začnou seriózní jednání o hlavních bodech dohody. Během příštího roku jsou v plánu volby ve dvou klíčových unijních zemích. Je nepravděpodobné, že by se o důležitých věcech rozhodlo před zvolením nástupce francouzského prezidenta Françoise Holland a německým hlasováním o dalším osudu Angely Merkelové.

ODOLNÁ PROTI JAKÝMKOLI ZMĚNĀM

Po oznámení výsledků referenda zesílilo volání po zásadních reformách evropského společenství. Zatím se ale neplánují žádné převratné změny, které by uspokojily skeptické občany. „Odolnost vůči demokracii

v EU vytváří do očí bijící problémy. Komise nadále drží neuvěřitelný monopol na zahajování legislativního procesu. Národní parlamenty stále nemají pravomoc schválit nebo odmítnout unijní legislativu, zatímco Evropský parlament nemůže smysluplně reprezentovat národní volební obvody,“ popsal stav na podzim v analýze pro EurActiv expert na unijní právo Lucas Bergkamp. Jisté je, že dokud Brusel nezačne brát volání po reformách vážně, bude snadným terčem euroskeptických politiků, jejichž obliba je na vzestupu napříč osmadvacítkou.

PROPAST MEZI SEVEREM A JIHEM SE PROHLUBUJE

Unie čelí i dalšímu vnitřnímu pnutí, propast mezi jejím severem a jihem se podle některých názorů stále rozšiřuje. Nedávné hlasování o ústavních změnách v Itálii ukázalo, jak křehká je stabilita důležitých zemí, jejichž kolaps by měl vážné důsledky pro celou EU. Ani přes léta snah, vyjednávání, půjček a předpisů se zatím nedaří hospodářsky postavit na nohy Řecko, o znovuzískání sympatií tamních obyvatel pro evropský projekt ani nemluvě.

Vztahy s ambiciózním Ruskem

Osmadvacítka se loni těžko sjednocovala na společném kurzu vůči Rusku. Část jejích členů je znepokojena expanzivní politikou federace a přeje si co nejpřísnější politiku. Někteří ale volají po zrušení sankcí a kooperaci. Mezi jestřáby patří hlavně pobaltské země a Polsko, ležící na výspě NATO. Přátelštější postoj zastávají například Itálie a Maďarsko. EU sice minulý týden prodloužila postihy o dalšího půl roku, rozložení sil mezi tábory by ale mohly změnit jarní prezidentské volby ve Francii, případně i následné parlamentní v Německu. „Německá kancléřka Angela Merkelová zatím klub držela pohromadě. Ale konsenzus začíná skřípat, ztráta Francouzů by byl šok,“ poznamenal The Economist.

Z krize na Ukrajině, která byla příčinou penalizace Ruska, se mezitím stává zapomenutý konflikt s potenciálem kdykoli znovu eskalovat. Pozorovatelé OBSE tvrdí, že ani jedna strana nerespektuje hlavní body minských dohod, tedy příměří a stažení těžkých zbraní z linie kontaktu. „Cena za tato porušení je nízká. Zdá se, že mezinárodní společenství začalo brát soustavný vysoký počet narušení jako normu,“ řekl tento měsíc Deutsche Welle představitel mise Alexander Hug.

Unie také značně tápe, jak reagovat na angažmá Kremlu v Sýrii a současnou humanitární katastrofu v Aleppu. Někteří evropští politici jsou k ruské podpoře režimu prezidenta Bašara Asada a jejím způsobům značně kritičtí a země jako Dánsko a Švédsko zmiňují i možnost dodatečných postihů Moskvy. Pro osmadvacítka jako celek to však není aktuální téma.

Foto profimedia.cz

Dopady neklidu v těsném sousedství Evropy

I letos mělo napětí na Blízkém východě přímý dopad na Evropu. Experti tvrdí, že s tím, jak Islámský stát ztrácí území, soustředí se více na přípravu teroristických činů na Západě. Zamezit jim je přitom stále složitější, protože je páchají nejen organizované skupiny, ale také jednotlivci. Rozšířila se i škála terčů útoků na takzvané měkké, těžko chránitelné cíle. „Takzvaný Islámský stát se ukázal být velice efektivní v podněcování lidí ke spáchání teroristických činů,“ uvedl počátkem měsíce Europol. Varoval, že je nutné od radikálů očekávat nové útoky i metody.

Starý kontinent tento rok nečelil tak velkému přílivu uprchlíků jako loni. Pokles počtu příchozích ze zhruba milionu na 350 tisíc je dán především březnovou dohodou EU s Tureckem o navrácení imigrantů. Podle agentury Frontex se ve druhém čtvrtletí odtamtud dostalo do Řecka zhruba sedm tisíc imigrantů, v prvním šlo o 151 tisíc lidí. Úmluva je však křehká, jelikož vztahy mezi Bruselem a Tureckem výrazně zhoršily čistky po letním pokusu o puč v zemi. Ankara v listopadu pohrozila otevřením hranic kvůli výzvě Evropského parlamentu, aby s ní EU zmrazila přístupová jednání. Turecko není spokojeno ani s vývojem kolem uvolňování vízového režimu mezi ním a osmadvacátkou.

Brusel se pokouší snížit i počet příchozích z Afriky, kteří proudí do Evropy zejména přes Libyi. Rozvíjí spolupráci s některými státy a podporuje libyjskou pobřežní stráž. Zatím se však nedaří tuto migrační trasu eliminovat. I v listopadu, navzdory zhoršeným podmínkám, dorazilo po moři do Itálie téměř 14 tisíc běženců, proti loňskému jedenáctému měsíci více než čtyřnásobek.

Změna šéfa v Bílém domě

Evropské unie se velmi dotýká i změna na postu amerického prezidenta. Éra Baracka Obamy, který měl dobré vztahy s klíčovými představiteli osmadvacátky a nabádal k její jednotě, končí a starý kontinent si není jistý tím, co může čekat od jeho nástupce. Největší obavy, které Donald Trump vzbuzuje, se týkají bezpečnosti. Budoucí šéf Bílého domu v kampani zpochybnil automatickou pomoc evropským členům NATO, kteří nevydávají na obranu předepsanou částku. Země v blízkosti Ruska navíc děsí jeho příznivý přístup k Moskvě. Jejich obavy rozhodně nerozptýlila ani Trumpova nominace šéfa firmy Exxon Mobil Rexe Tillersona na post ministra zahraničí.

Ke všem starostem, které EU má, tak přibyla nutnost zapracovat na vlastní obraně. Evropský parlament už v listopadu vyzval v rezoluci členské země k větší spolupráci v této oblasti a menší závislosti na USA. „Už si dále nemůžeme dovolit naši současnou slabost,“ konstatoval šéf zahraničního výboru parlamentu Elmar Brok. Evropská komise na konci minulého měsíce navrhla zřídit společný obranný fond. Na nedávném summitu se pak lídři členských zemí shodli na nutnosti posílit vojenskou kooperaci. Podle některých názorů by k budování společné obrany mohl přispět i odchod Británie ze společenství.

Představitelé osmadvacátky navíc nevěří, že v čase Trumpovy administrativy dojde k uzavření dohody o volném obchodu TTIP mezi EU a USA. Brusel v neposlední řadě znepokojuje i to, že se k Trumpovi hlásí mnozí euroskeptici, což může přispět k drolení unie. Příkladem je Marine Le Penová, která by se na jaře ráda stala francouzskou prezidentkou.

Krátkce

Planety podobné Zemi

Astronomové objevili několik planet u vzdálených sluncí, na nichž by mohla být voda či život. Nejzajímavější je planeta zhruba o hmotnosti Země, která obíhá kolem hvězdy Proxima Centauri. Druhou je obří planeta Kepler-452b, již se začalo přezdívat Země 2. **Více E15.cz**

Einstein to říkal, gravitační vlny existují

Američtí vědci poprvé zachytili gravitační vlny, jejichž existenci před sto lety v rámci své všeobecné teorie relativity předpověděl Albert Einstein. Objev otevírá nové možnosti výzkumu kosmu. **Více E15.cz**

Umělá inteligence vítězí

Superpočítač společnosti Google AlphaGo čtyřikrát z pěti pokusů porazil šampiona v asijské společenské hře go, považované za náročnější na počítačovou simulaci než šachy. Jihokorejec I Sedol se za prohry omluvil. **Více E15.cz**

Bariérový útes umírá

Velký bariérový útes letos postihlo nejsilnější takzvané bělení v historii. Podle dat vědců kvůli oteplování se vodě vymřelo až 90 procent korálů v severozápadní části útesu. Mrtví koráli se snadno dají poznat právě tím, že zbělají. **Více E15.cz**

Ozonová díra ustupuje

Nad Antarktidou se zaceluje ozonová díra. V září byla oproti roku 2000 menší o čtyři miliony kilometrů čtverečních, což je více než rozloha Indie. V říjnu 2015 se ozonová díra zvětšila na rekordní hodnoty, ale to způsobil výbuch sopky v Chile.

Na prahu dlouhověkosti

■ Lidé se budou dožívat 120 let a takřka každou chorobu lékaři vyléčí díky přeprogramování genetického kódu buněk.

Vědci letos učinili několik průlomových kroků, které lidstvo posunuly směrem k dlouhověkosti, a to vše díky „hraní si“ se základními stavebními kameny organismu – buňkami a jejich DNA.

SEZNAMTE SE, CRISPR

Záhadně znějící zkratka CRISPR/Cas9 (z anglického Clustered regularly interspaced short palindromic epeal) skrývá metodu genové editace, která je extrémně jednoduchá, efektivní a kterou si vědci poprvé vypůjčili v roce 2012 od bakterií. Pokud jste o CRISPR dosud neslyšeli, připravte se. Do léčby pacientů totiž vnese stejnou revoluci jako penicilin.

Od roku 2012 lékaři s CRISPR realizovali už stovky pokusů nejprve na zvířatech, následně i na neživotoschopných lidských embryích. Pomyslný startovní výstřel závodu v biomedicíně mezi Spojenými státy a Čínou však zazněl zhruba v polovině letošního listopadu, kdy čínští lékaři přiznali, že CRISPR poprvé použili k úpravě lidských buněk. Nešlo by o nic šokujícího, pokud by je následně nevpřavili do těla pacientovi trpícímu agresivní formou rakoviny plic. Na jednoznačný závěr je sice ještě brzo, vedoucí experimentu Lu You nicméně tvrdí, že pacient je v pořádku a připraven na druhou injekci. Pokud dojde ke změnám

ve velikosti nádoru, půjde o revoluci.

Obdobný pokus je naplánován v USA na začátek příštího roku. Kromě svolení etické komise pak získal i financování z kapes zakladatele sociální sítě Napster Setana Parkera. Na jaro 2017 jsou pak opět v Číně naplánovány další tři klinické studie s podobným cílem.

PŘEPROGRAMOVÁNÍ BUNĚK

Pokusy s takzvanými pluripotentními kmenovými buňkami (iPSCs), tedy buňkami, které se mohou přeměnit na jakoukoliv buňku organismu, letos dospěly do nové fáze. Vědcům se totiž jejich přeprogramováním podařilo zvrátit proces stárnutí v žijícím zvířeti – myši.

Dosavadní pokusy s těmito

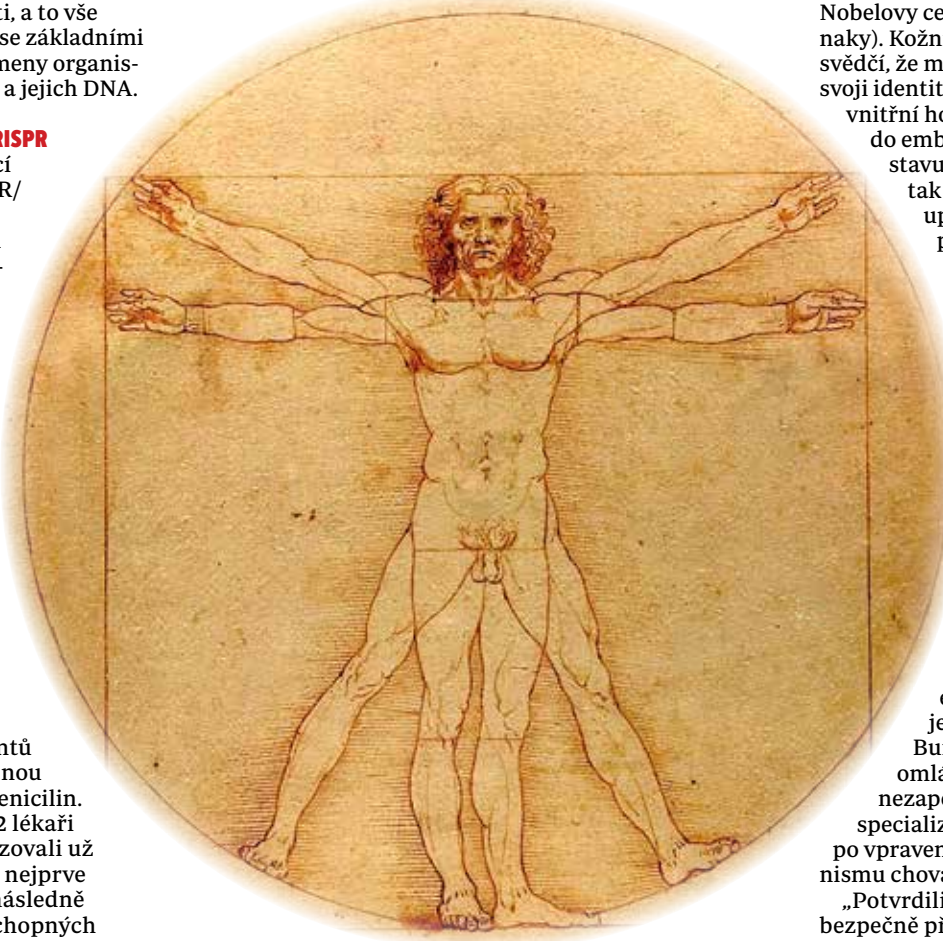
buňkami v jakémkoliv živém organismu zatím vedly k rakovinovému růstu. Vědci ze Salkova institutu biologických studií v San Diegu tuto potíž překonali, „trik“ podle nich spočívá ve vhodné délce úpravy těchto buněk.

Vědci iPSCs běžně vytváří z kožních buněk. Tři týdny stimulují čtyři speciální genetické faktory zvané Yamanaka (podle laureáta Nobelovy ceny Shinya Yamana-ky). Kožní buňku tak přesvědčí, že má „zapomenout“ svoji identitu a resetují její vnitřní hodiny na nulu do embryotického

stavu. V podstatě ji tak omladí. Takto upravené buňky se pak v regulovaném prostředí dařilo měnit v jiné specializované, v živém organismu však docházelo k chaosu a rakovinovému růstu.

Biochemici ze Salkova institutu nyní tvrdí, že na Yamanaka faktory stačí pro potřebný efekt působit jen několik dní. Buňka za tu dobu omládne, ale zároveň nezapomene svoji specializaci, načež se po vpravení do živého organismu chová standardně.

„Potvrdili jsme, že lze bezpečně přeměnit starou buňku v mladou,“ tvrdí jeden z výzkumníků Alejandro Ocampo. Speciálnímu druhu laboratorních myši, které rychle stárly, tak prodloužili délku dožití o třetinu. Jejich tkáně nejen vypadaly lépe, ale také lépe fungovaly. „Nyní jsme ve fázi, kdy zkusíme různé sloučeniny, které na Yamanaka faktory působí nejlépe. Chceme, abychom v budoucnu tyto sloučeniny mohli předepisovat jako bezpečné léky proti stárnutí,“ dodal vedoucí studie Juan Carlos Izpisua Belmonte. Do deseti let by mohly začít první klinické studie.

Stranu připravil
Marek
Schwarzmann

První použití CRISPR na člověku

Číňané z genetického kódu pacientových T-lymfocytů (imunitních buněk) vystříhli gen odpovědný za tvorbu proteinu PD-1. Ten působí jako brzda regulující sílu reakce T-lymfocytů na okolní buňky a zahájení jejich sebedestrukce. Přítomnost proteinu tak rakovině efektivně umožňuje rychlý růst – než si imunitní buňka uvědomí, že by měla napadnout rakovinnou buňku, ta se stihne rychle rozmnožit. T-lymfocyty bez tohoto proteinu by tak měly teoreticky být schopné okamžitě napadnout jakoukoliv buňku vykazující nestandardní parametry.

„Motor“, s nímž lidstvo může vykročit ke hvězdám

■ V optimálním případě to může být hlavní hnací jednotka vesmírných lodí. Fyzikové a inženýři si nad ní lámou hlavu už několik let. Je to vynález Roberta J. Shawyera zvaný EmDrive, neboli Relativity Drive či také mikrovlnný pohon.

EmDrive je největší fyzikálně-technickou záhadou dneška. Ustoupí-li se od fyzikálních otázek týkajících se kontroverzí kolem absence znalosti přesného principu ne/fungování mikrovlnného pohonu, jeho vlastnictví může znamenat zásadní

průlom v chápání vesmírných cest, objevů a kolonizace prvních planet solárního systému. Potenciální dopady vlastnictví této technologie na politické a vojenské uspořádání sil na Zemi lze zatím hledat jen ve sci-fi dílech autorů minulého století, odkud se ostatně vynořily dnes běžně používané chytré mobilní telefony, skenery i samotný, nyní ostře zkoumaný EmDrive.

Motorová jednotka skládající se z běžného magnetronu a speciálně tvarovaného pláště s trychtýřovitým zúžením generuje tah, ačkoli žádná zachytitelná energie zařízení neopouští. Jinými slovy: nefunguje tak jako nynější raketové či iontové motory a vyhýbá se tak doposud známým vysvětlením

a zákonů fyziky. Vesmírná raketa s EmDrive by tak v budoucnu nemusela nést palivo, jehož chrlení umožňuje na základě zákona akce a reakce tah nynějších motorů. Tento fakt představuje extrémně významný průlom v mezihvězdných letech, u

nichž jsou nároky na výdej energie při zrychlení a brzdění vesmírných plavidel jednou z nevyřešených technických překážek.

Záhadu potvrdil i letošní druhý velký test Národního úřadu pro letectví a kosmonautiku. Vědci opětovně naměřili tah motoru ve vakuu 1,2 milinewtonu na kilowatt. To je pro představu o dva řády silnější tah než často vychvalované solární plachty (6,67 mikronewtonu na kilowatt). Naneštěstí se vědci v testu snažili prověřit

pouze to, zda daná sestava generuje tah. Odpovědi na otázku Jak? fyzikům stále unikají.

Už v těchto dnech však na jejich získání pracují čínští vědci. V minulém týdnu totiž překvapili fyzikální svět oznámením, že prototyp EmDrive se již testuje ve vesmíru, a to v laboratoři Tiangong-2. Čínské tvrzení podporuje fakt, že v říjnu letošního roku dorazili ke stanici dva tchajkonauti, i když přesný cíl mise nebyl nikdy odtajněn.

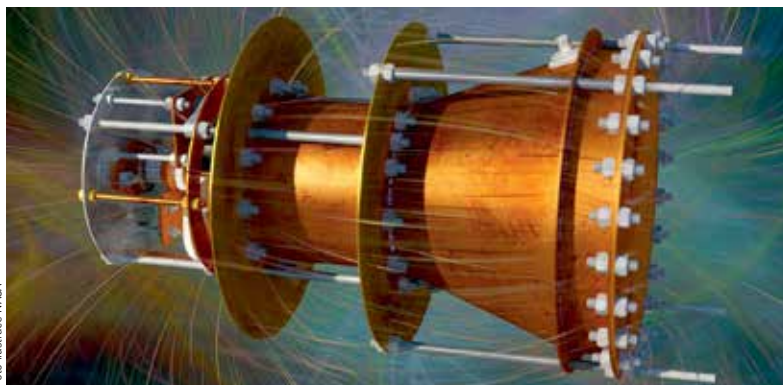

Foto ilustrace NASA

FYZIKÁLNÍ ZÁHADA. EmDrive podle všech dosavadních testů produkuje tah, i když by tak činit neměl.

261635/21

INZERCE

IVAN TROJAN

DESETIDÍLNÁ
KRIMINÁLNÍ MINISÉRIE
OD LEDNA 2017 NA ČT1

Minulost
si tě vždycky najde

Bojíme se velmi jednoznačně chránit věci, které tvoří identitu Evropy

■ Papež František si ho letos vybral za **plzeňského biskupa**. Spolu jsme mluvili o poslání vánočních svátků, o Evropě a hrozbě islámu. A hlavně o naději. „Křesťanství jako takové není slabší nežli islám. Ale v Evropě mnohdy dostává na frak. To je pravda. Navíc před migrací se bráníme způsobem, který není hodný tradic Evropy,“ říká **monsignore Tomáš Holub, nejmladší biskup v zemi.**

Jana Havlígerová

☞ **Advent by měl být dobou ztišení, měli bychom se zastavit... Platí to? Můžete si to jakožto nový biskup vůbec dovolit?**

Moc času na to nemám. Ale já si myslím, že advent – jako doba ztišení – je vázán na to,

že se stejnými lidmi, s kterými se potom slaví Vánoce, se slaví i advent. Dnes to tak nemáme. Advent slavíme s jinými lidmi než Vánoce, a vánoční svátky si tak chceme oslavit vlastně napřed, třeba s lidmi z práce. Tím tak trošku rehabilituji fakt, že se nám do adventu vlamuje dnešní hektická doba.

☞ **Nejsou už předvánoční doba, a hlavně Vánoce spíše svátkem konzumu?**

Říkáme, že o Vánocích jsme obdarováni božím dítětem. A to je inspirace pro obdarování druhých. V okamžiku, kdy se nám daří velmi dobře, je strašně těžké najít rovnováhu mezi tím, abychom obdarovávali a nebyl to už konzum. Myšlenku Vánoc jsme vzali dobře, ale v situaci, kdy je dobře, to zkrátka společnost využije.

☞ **Takže necítíte, že by se vytrácelo duchovní poselství Vánoc?**

Konzum vždycky vytlačuje duchovno. Ale to, že obdarováváme, zvláště o Vánocích, není záležitost, která by byla primárně konzumní. Je to jen jedna z charakteristik, jak žijeme celý rok. Není to tak, že by byly jiné Vánoce. Zkrátka jsme konzumní společnost

!! **Evropská civilizace již není křesťanskou. Místa, kde je křesťanská civilizace reálně žita, jsou jen malé ostrůvky. Žijeme v post-křesťanské společnosti, která na křesťanství vzpomíná už jen romanticky.**

a o Vánocích je to spojeno s tím, že dáváme. Měli bychom ale obdarovávat osobně, a nikoli komerčně. A to je věc, o kterou je potřeba bojovat. Je to o čase hledání dárků, o čase najít souznění s tím druhým. Pak

je to, že kupujeme dárky, i duchovní činnost.

☞ **Nesouvisí ale onen posun také s tím, že v digitálním věku žije paradoxně čím dál tím více lidí v izolaci?**

To, že lidé nejsou schopni být spolu, samozřejmě obdarování zásadně protirečí. V digitálním světě nejde o to, že někoho obdarovávám svou přítomností, ale o to, že si sám užívám a druhé k tomu používám jako nástroje. Komunikace, která nesměruje k osobnímu setkání, je spíše egoistická. V tomto smyslu digitalizace skutečně může být významným ohrožením duchovna. Na druhé straně bližní můžeme obdarovat tím, že na ně myslíme. Tudiž nepošleme hromadný e-mail, ale velmi konkrétní, a to zvláště lidem, s nimiž bychom jinak ani neměli možnost se potkat. Zase je to ambivalentní.

EB Někteří sociologové i filozofové v souvislosti s digitalizací mluví o vyhoření, dokonce o infarktu duše...

K takovému tezí jsem velmi opatrný. Mnohdy mnohem víc slouží k apokalyptickým myšlenkám než k povzbuzení. To, co je důležité, je povzbudit a dodat jednotlivci odvahu žít v tomto světě duchovně a ve vztazích. V tomto směru je mi velkým vzorem papež František. On věci pojmenovává, ale zároveň je velmi pozitivní.

EB Zvlášť o Vánocích se množí úvahy, jestli dostatečně bráníme tradiční hodnoty, na kterých stojí Evropa. Umíme je bránit? My nebráníme naši tradici nebo identitu. Bráníme mělký odvar toho, co jsme si sami pro sebe, řekl bych velmi egoisticky, selektivně zachovali. To je velký problém. Bráníme něco jiného, než bychom měli. Nebráníme zdroje, které vytvářely a vytvářejí Evropu, ale jen reminiscence, které jsou mnohem romantičtější, než aby to bylo jádro Evropy. Křesťanství je v tom pouze „Ježíšku panáčku“, a není to setkání s Bohem, který se narodil proto, aby člověka vykoupil. Takhle velmi dramaticky bych to pojmenoval.

EB Je možné evropskou civilizaci ubránit? Evropská civilizace již není křesťanskou civilizací. Místa, kde je křesťanská civilizace reálně žita, jsou jen malé ostrůvky. Žijeme v post-křesťanské společnosti, která na křesťanství vzpomíná už jen romanticky.

EB Co je pro ni charakteristické? Právě konzum.

EB Když se tedy bráníme proti islámu, bráníme konzum? Ano. O výtěžky konzumu máme největší strach.

EB Pak tedy ti, kteří mají víru, islám, možná budou silnější? Křesťanství jako takové není slabší. Ale v Evropě mnohdy dostává na frak. To je pravda. Navíc před migrací se bráníme způsobem, který není hodný tradic Evropy. To

je můj základní postoj k této věci. A mám tím na mysli kořeny, na kterých Evropa stojí. Ať už je to řecká svoboda, židovská schopnost vidění dopředu, křesťanská úcta vůči jednotlivci, svobodě jednotlivce. Spíše se vždy znovu svezeme k tomu, že bráníme nějaký prostor, ve kterém jsme ochotni jednotlivce obětovat.

EB Myslíte jednotlivce z příchozích uprchlíků? Jistě. Základní problém je, že se bráníme buď šmahem, anebo vůbec ne. Obojí je podle mě špatně. Protože v prvním případě nerespektujeme úctu vůči jednotlivci, který je potřebný, a to je věc, na níž je založena Evropa a evropská civilizace. V případě, že se nebráníme vůbec, zase nebereme vážně náš domov s duchovními zdroji, které domov vytváře-

jí. Bojíme se vlastně střední cesty, velmi jednoznačně chránit věci, které tvoří identitu Evropy. Skáčeme z jedné strany na druhou.

EB Měli bychom se před migrační vlnou bránit i vojensky?

!! Zlo je svině. My máme představu, že zlo bojuje sice za špatné cíle, ale gentlemany. A ono je svinsky nefér. Je to jedna z důležitých charakteristik zla, kterou je potřeba vzít strašně vážně.

Obrana vnější hranice, to je něco, co skutečně potřebuje použití síly. Skutečnost, že nejsme schopni fyzicky bránit vnější hranice schengenského prostoru, je obrovská slabost Evropy.

Podle etiky válečného konfliktu musí mít obrana také naději na úspěch. A pokud by měla mít tuto naději pouze u břehů Afriky, tak bychom se měli bránit tam. Jestliže vojensky, silově není ubránit se někde na moři, je potřeba to učinit někde v předpolí. Nejsem expert, ale možná je tím předpolím opravdu severní Afrika. Ale k tomu je nutno říct ještě jednu věc. V celé dnešní situaci neexistuje možnost obrany, která by byla jenom vojenská. V okamžiku, kdy se vše koncentruje jenom na vojenský aspekt, a to je situace, kterou známe z Iráku i Afghánistánu, jsou důsledky šílené.

EB Na vojenských misích jste působil mimo jiné v Bosně a v Kosovu. Podle některých expertů by se právě Bosna mohla stát evropskou základnou teroristů z Islámského státu. Domníváte se, že je to možné?

Balkánu si Evropa jednoznačně musí velmi dobře všimat, a jestliže má přežít, musí vzít tamní záležitosti za své. Že je Bosna kotelnice, ve kterém se evropské věci různě míchají, vaří a také připalují, to je jednoznačné. Svým způsobem je to fascinující střet kultur. Pravosláví, západní křesťanství a islám. To vše ještě spojené s Titovým pokusem o komunismus. To je kombinace, která vytváří prostor pro dobro i pro zlo velmi intenzivně.

EB Tam jste se setkal se zlem?

Tam jsem poznal, že zlo je svině. My máme představu, že zlo bojuje sice za špatné cíle, ale gentlemany. A ono je svinsky nefér. Je to jedna z důležitých charakteristik zla, kterou je potřeba vzít strašně vážně. Protože jinak člověk nemá odvahu se mu postavit všemi prostředky. A moje krize víry byla spojená s tím, nakolik je zlo v okamžiku, kdy vznikne chaos, silnější. A nakolik je to sociálně kulturní fenomén Evropy.

EB Když mluvíme o zlu – platí ještě „Nastav druhou tvář“?

Platí. To je základní věc. Ale nikdy neplatilo, a to je důležité, nastav tvář druhého. Můžu nastavit svou tvář a obětovat svůj život ve prospěch druhého člověka. Ale nikdy nesmím obětovat životy a tváře těch, za které mám odpovědnost. To je spravedlivá obrana a spravedlivá válka.

EB Působil jste nejen ve vojenských misích v Bosně a v Kosovu, ale jako hlavní kaplan jste také mnohokrát navštívil mise v Kuvajtu, Iráku a v Afghánistánu. Co vám ta zkušenost dala a co vzala?

Co mně dala? Onu krizi víry. A ta mně potom vzala spoustu iluzí, které jsem o víře měl. Spoustu různých klíšů a kulturně podmíněných zkušeností, o nichž jsem si myslel, že jsou bytostně křesťanské. A ony najednou přestaly fungovat.

EB Například?

Třeba to, nakolik kněz musí mít kolem sebe věřící lidi, aby mohl jako kněz fungovat. Vždycky jsem svou pozici vázal na to, že mám své ovečky. Najednou jsem je neměl a nově jsem musel hledat identitu kněze, který je schopen žít své kněžství mezi lidmi, kteří jeho kněžství nepotřebují. Rovnítko kněz je farář, který má své ovečky, je něco velmi nebezpečného. Vede vás to do škatulek, ve kterých nejste svobodný. Víra je pak jen naplňování náboženských potřeb lidí. Takovou představu jsem měl velmi zakořeněnou, velmi naitrénovanou. Ta mě opustila, a jsem velmi rád.

EB Co jste díky působení v armádě získal?

Úctu k lidskému hledání. Zjistil jsem, že lidé hledají smysl života mnohem více, než jsem si myslel. Dalo mi také větší kreativitu v tom, jak k lidem přistupovat v situaci, kdy se nikdy nepotkali s církví. A větší vnitřní svobodu. Uvědomil jsem si, že Hospodinu nezáleží na mnoha věcech, o kterých si myslíme, že by mu na nich záležet mělo. Že mu nezáleží na vnějších věcech – třeba že když na mši nebudu mít ornát, není to platné.

Foto E15 Anna Vacková

Pokračování ze str. 23

E15 Neposunul jste se tím spíš do role psychologa?
Vůbec ne. Když jsem některé věci slyšel, říkal jsem: Hospodine, to neumím řešit, prosím, vlož se do toho. Pro mě se předkládání určitých záležitostí Hospodinovi stalo něčím, na čem stojí moje kněžská identita. To, že se člověk nemodlí s lidmi, ale za lidi. To je pro mě jedna z důležitých věcí. S lidmi se ale také rád modlím. S lidmi žijeme jejich radosti a starosti, nasloucháme jim a pak se za ně modlíme. A když se člověk za lidi modlí, oni se pak často chtějí modlit s ním.

E15 Říkáte, že Evropa už není křesťanská, že ztráta křesťanských hodnot je symptomem dnešní společnosti. Dá se takový stav zvrátit pastýřskou činností?
Já v to věřím. V této chvíli nevím, nakolik je možné

Věřím, že když někdo dokáže zapomenout sám na sebe proto, že má někoho rád, dotýká se Boha.

v krátké době učinit Evropu znovu křesťanskou, ale pro mě je zásadní vytvářet určitá ohniska, v nichž je víra energií a dynamismem, který přitahuje. Taková ohniska znám, znám vícero takových ohnisek dokonce i ve velmi ateistické plzeňské diecézi. Ta jsou radostí a přitahují.

E15 Česko vychází ve všech výzkumech evropské religiozity jako nejateističtější země. Je tady pastýřská služba obtížnější?
Nejsem si jistý, jestli ano. Mé zkušenosti z armády mi velí přemýšlet, kde je hranice mezi tím, že tradice člověka

konzervuje v něčem, co už není živá víra. Víra, která je adekvátní dnešnímu světu. A kdy je tradice pomocí k tomu, aby člověk dokázal udělat k víře krok. Sám to nevím. Proto je potřeba mít ostrůvky, kde se víra žije dnešním stylem a radostně. Ty přitahují, a v ateistických baštách možná víc než v tradičních enklávách. To, co je tragédií, je nízká vzdělanost a předsudky. To jsou dvě věci, které významně překážejí. Ne ateismus.

E15 Vaše biskupské heslo je „Kdo miluje, poznává Boha“. Jak jste k němu došel?
V životě jsem zažil situaci, kdy člověk právě proto, že má někoho rád, je ochoten udělat to, co říká apoštol Pavel v listě Korintským – obětovat život. Není to kvůli rozkazu, není to apel morální povinnosti. Ale něco, co udělá spontánně. Věřím, že když někdo dokáže zapomenout sám na sebe proto, že

má někoho rád, dotýká se Boha.

E15 Láska se snad ze společnosti ještě nevytratila. Takže naděje na vzpruhu existuje.
Věřím, že svět dopadne dobře. Svět, tak tomu alespoň věřím jako křesťan, je spasen tím, že nám bylo darováno malé dítě, které pro nás přišlo na tento svět a vytrhlo ho z kolotoče zla. Jsem přesvědčen, že každý

člověk rozhodování, jestli se k Bohu přihlásí, nebo ne, vyřeší nejpozději na konci života. Vzpruha je možná. Může se to stát. Ale také se to stát nemusí. To je ta síla lidské svobody. Z historie známe příklady, kdy celé skupiny samy sebe destruovaly. Pro mě jsou klasický příklad Etruskové. Prohráli s Římany, protože přestali mít naději dobra. Porazil je vlastní strach.

Monsignore Tomáš Holub (49)

Je nejmladším biskupem v zemi, spravuje plzeňskou diecézi. Má doktorát z morální teologie i hodnost plukovníka, teologii a filozofii studoval v Litoměřicích, posléze i v Salcburku, Praze a v Římě. Disertační práci věnoval tématu Etické aspekty boje proti terorismu ve světle učení o takzvané spravedlivé válce. V devadesátých letech spoluzakládal armádní duchovní službu. Více než polovinu svého kněžského života strávil v armádě – v roce 1996 se stal prvním vojenským kaplanem, posléze i hlavním kaplanem Armády ČR. Působil ve vojenských misích v Bosně a v Kosovu, jako hlavní kaplan mnohokrát navštívil mise v Kuvajtu, Iráku a v Afghánistánu. Radil sedmi ministrům obrany. Jako sekretář České biskupské konference kromě jiného řešil i církevní restituce.

SUBARU LEVORG

**BEZPEČNOST PŘEDEVŠÍM,
EMOCE PŘEDEVŠÍM.**

LEVORG SE SYSTÉMEM EYESIGHT – VÍCE OČÍ VÍCE VIDÍ.

Rodinné auto bez kompromisů. Bezpečné a zábavné AWD kombi pro práci, zábavu i váš rodinný život. Poznejte, že sportovně laděný podvozek může být pohodlný. Přesvědčte se, že turbo motor boxer (170 koní!) spojený s automatem Lineartronic je rychlý, silný a přitom tichý. A vždy se spolehněte na bezpečnou technologii „druhých očí řidiče“ Subaru EyeSight s dvojití kamer a adaptivním tempomatem a hlídáním jízdních pruhů. Bezpečnost ověřena nejnovějšími testy Euro NCAP 2016!

Zažijte Subaru Levorg ještě dnes!

5let
prodloužená
záruka

SUBARU
FINANCE

subaru.cz | zazijsubaru.cz

SUBARU

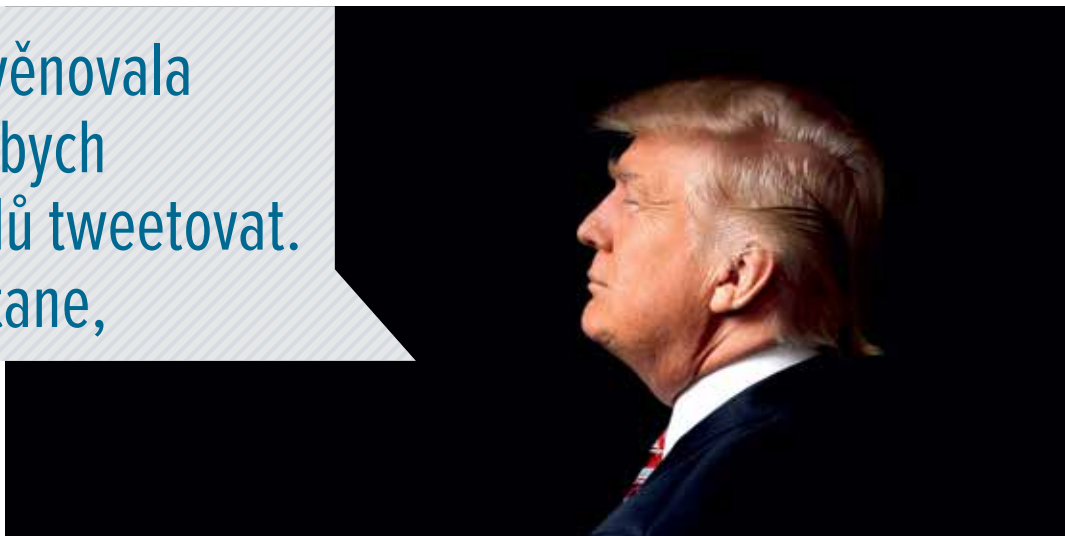
Confidence in Motion

Tvář roku

„Kdyby se mi média věnovala přesně a čestně, měl bych mnohem méně důvodů tweetovat. Bohužel to se asi nestane,

napsal na Twitter
příští americký prezident
Donald Trump

Fot: tisk

Komentář

Martin Čaban

Blues
o stabilitě

V čase předvánočním všichni bilancují a pozadu nezůstal ani premiér Bohuslav Sobotka. Pochválil konání své vlády v letošním roce za všechno možné, ale nejvýraznějším, klíčovým slovem jeho projevu byla stabilita. Ta ekonomická, politická, ale i sociální, zkrátka stabilita všeho druhu. Nelze popřít, že předseda vlády

má na svou Ódu na stabilitu právo. Navzdory četnému koaličnímu kočkování je na konci letošního roku už prakticky jisté, že Sobotka se svým týmem dovládne do konce volebního období, státní rozpočet poprvé po dlouhých letech zřejmě skončí v přebytku, nezaměstnanost je nejnižší v EU a tak dále. Je ale potřeba připomenout i to, že ze Sobotkovy ódy se může snadno a rychle stát blues a ze stability pád.

Píseň Blues o stabilitě napsal a nahrál Jiří Suchý v roce 1964. Vypráví o pánovi, který v ovíněném stavu závidí stolu jeho čtyři nohy, neboť „mít tak čtyři nohy, to by se to stálo“. Česká repub-

lika se může po Sobotkově vládnutí ocitnout v podobné situaci. Kabinet totiž v uplynulém roce udělal pramálo pro to, aby se současná stabilita opřela o nějaké pevnější základy. Jejím fundamentem je ekonomické oživení, které je ovšem notně podpořené dočerpáváním evropských peněz. Těch bude příští rok k dispozici výrazně méně. Rozpočet zase vykazuje nevidané hodnoty především proto, že stát sice obstojně vybírá daně, ale také neinvestuje a nestaví. A kdyby přišel náhlý ekonomický porыв, nic moc jiného, oč by se ekonomika mohla opřít, není po ruce.

Důchodový systém se nijak nezměnil, ve zdravot-

nictví, které by potřebovalo reformu jako koza drbání, se sice zvyšovaly platy, což je prima, ale jinak se nic nestalo. Mandatorní výdaje státu pohlcují větší a větší část rozpočtu, místo aby byla vidět snaha uvolnit eráru ruce pro aktivnější a akceschopnější politiku.

Až tedy českou ekonomiku něco rozhodí tak jako alkohol pána v hubertusu ze zmíněné písně, také bude marně hledat nějaké další nohy, o které by se opřela. A tím nepříjemným impulzem může být leccos od globálních událostí a změn po nezvládnuté ukončení intervencí proti koruně. Ekonomika, která zavravorá, by se měla dokázat opřít

o udržitelný penzijní systém nebo ovladatelné zdravotnictví. Podobné opory by se měly budovat v dobách růstu, kdy to moc nebolí, aby byly připraveny, až bude hůř. Tento princip česká politika nikdy nedokázala přijmout a nedokázal to bohužel ani premiér Sobotka v letošním roce, kdy ještě byla šance nějaký ten nepříjemný zákon prosadit.

V tomto smyslu byl letošní rok promarněnou příležitostí a může se stát, že až bude příští premiér bilancovat některý z příštích roků, zbudou mu namísto ód už jen závěrečná Suchého slova: „Je to votrava zpívat o pádu/ /je to votrava zpívat blues/ /tak já jdu!“

NA HOUPAČCE

LUST

Krvavé cesty a hedvábné stezky

■ Kvůli blízkovýchodnímu konfliktu a jeho aktérům bychom neměli zapomínat, co letos dokázala Čína.

Michael Romancov

Do konce roku zbývá něco přes týden, a proto si troufneme konstatovat, že tři nejsilnější globální tendence roku 2016 byly tyto: nástup fyzické síly, ústup norem a snaha zabezpečit ekonomickou globalizaci.

Nástup fyzické síly jako hlavního a zdánlivě efektivního nástroje řešení problémů sledujeme zejména v prostoru takzvaného širšího Blízkého východu, z evropské perspektivy nejviditelněji v Sýrii. Mnohem menší pozornost jsme ovšem věnovali Afghánistánu, Iráku a Jemenu, téměř žádnou Jižnímu Súdánu nebo Libyi.

ÚSPĚŠNÝ IRÁN

Írán, Saúdská Arábie, Rusko a Turecko se odhodlaly použít sílu ve snaze podílet se na probíhající proměně regionálního statu quo. Rok 2016 přinesl největší úspěchy Íránu. Jeho plán (údajně existující již od revoluce v roce 1979) na vytvoření šíitského „koridoru“ Bejrút-Damašek-Bagdád-Teherán začíná získávat značně konkrétní obrysy.

To, že Teherán, Moskva a Ankara společně deklarovaly, že situaci v Sýrii je třeba řešit politicky, neboť prý nemá vojenské řešení, v nás může vzbuzovat naději. Ale dokud nebude k jednacímu stolu přizván i Rijád nebo dokud nebude tak vyčerpán, že nebude mít sílu na vzdor, situace se neuklidní.

S delším odstupem možná zjistíme, že se Blízký východ stal určitou laboratoří. Použití síly v ní vyvolá procesy, které nemusejí vést jen

Foto: Reuters

LABORATOŘ. Blízký východ se možná stává místem, kde se hledají obrysy nového chápání teritoriality a suverenity pro 21. století.

k překreslení politické mapy regionu. Možná se právě tady začínají rýsovat obrysy nového chápání teritoriality a suverenity, které budou lépe vyhovovat realitě 21. století.

MATERIÁL PRO SROVNÁNÍ

Čas ukáže, jak významným impulzem byl v tomto ohledu brexit, který se, aniž bychom v tento okamžik tušili jak, nějak odrazí na vývoji EU. Unie představuje nejenom největší světový trh, ale také největší politickou laboratoř takzvaného postmoderního vládnutí. Svého času to byla Evropa, v níž se v krvavých konfliktech zrodily ideje suverénního teritoriálního státu a rovnováhy sil mezi mocnostmi, které se následně osvědčily v evropské politické praxi. Po druhé světové válce se

tyto principy přenesly také do „praxe“ světového společenství, jehož nejsilnějším členem se staly Spojené státy. Tamní dosluhující prezident svou zahraničněpolitickou aktivitu spojil se snahou postavit na první místo diplomacii, která by odrážela americké (chcete-li západní) liberální hodnoty v politice i v obchodu, k čemuž se EU s chutí připojila.

Dnes se zdá, že většina jeho pokusů nejenže nevedla k zamýšleným pozitivním výsledkům, ale především že řadu aktérů vyprovokovala

k asertivně-agresivnímu jednání.

Teprve delší časový odstup ukáže, zda tomu tak skutečně bylo, jaké existovaly alternativy a zda by aktivní silové působení bylo pro Ameriku a svět lepší. Administrativa nastupujícího prezidenta Trumpa pravděpodobně poskytne dost materiálu pro srovnávání.

ČINA V ZÁPADNÍCH STOPÁCH

Ve světle blízkovýchodního konfliktu, vojenských „úspěchů“ Ruska a „krachu“ Obamy a EU nelze opomenout Čínu. Peking se snaží nabídnout vidinu ekonomicky propojeného světa, kde intenzivní obchodní výměna nezatížená hodnotami přináší užitek všem. Podobně jako Británie v 19. a Spojené státy ve 20. století buduje dnes Čína novou dopravní infrastrukturu, mohutně investuje v zahraničí a svůj trh k investicím nabízí, vysílá do zahraničí experty, vojáky i diplomaty.

Plán „One Belt, One Road“ je patrně nejambicióznější a nekomplexnější politicko-ekonomickou aktivitou současnosti. Než budou plánované aktivity realizovány, pokud vůbec budou, uplyne ještě spousta času. Ale rozšíření kapacity Suezského průplavu, kde byl letos v únoru otevřen druhý plavební kanál, a dokončení prací na rozšíření Panamského průplavu letos v červnu jsou událostmi, které Čína nejen uvítala, ale také zásadně ovlivnila.

Autor je politický geograf

Názory odjinud

Vánoce a globalizace

Náš vánoční strom a dekorace jsou symboly něčeho víc než jen svátečního času. Ještě před pár lety by vánoční stromek nemohl vypadat jako dnes. Ten náš je pokrytý šetrnými diodami místo žhnoucích žárovek, vydává příjemnější světlo než staré diody. Dnešní světýlka jsou levnější, spolehlivější, efektivnější. Ta naše dovezla do Británie malá firma založená v Londýně v roce 2014. Její majitelé navštívili největší obchodní veletrh v Číně, kde našli výrobce. Navštívili jeho továrny v Ning-po nedaleko Šanghaje. Ning-po je plné výrobců LED osvětlení, kteří soutěží s japonskými a jihokorejskými firmami. Náš světelný řetěz připlul přes celý svět a britskou celnici do skladiště, odkud nám jej dovezl kurýr Amazonu. Globalizace je jedna část příběhu. Druhou jsou technologie, které se od vynálezu LED v roce 1962 neuvěřitelně rozvinuly. Globalizace a pokrok letos schytaly hodně kritiky, ale vedou k materiálním výhodám. Věci, které dnes kupujeme, jsou nejen levnější, ale i mnohem lepší, než bývaly. A když to dovolíme, budou se zlepšovat dál. Veselé Vánoce.

DIE WELT

Vánoce jsou silnější než netolerance

Vánoce jsou, jak každý ví, oslavou zrození Krista. Nefascinují zdaleka jen děti. Stal se z nich také svátek rodiny. Byl to Martin Luther, který chtěl zvyk obdarovávání přesunout z Mikuláše na Vánoce, aby přitáhl pozornost dětí ke Kristu a jeho uctívání. O Vánocích má ponětí každý – Afričané, Číňané i muslimové v Saúdské Arábii, protože i v tamních nákupních pasážích stojí ozdobené stromy a blikají svícny. Vánoce vyzařují touhu a teplo, i když člověk nerozumí nebo nechce rozumět jejich náboženskému poselství. Vánoce jsou svátkem zamyšlení, setkávání, radosti a štěstí. Z toho možná mělo hrůzu vedení jedné turecké školy, které vyvolalo rozčilení v Istanbulu i v Německu. Chtělo zakázat německým učitelům mluvit během vyučování o Vánocích a vánočních zvycích. Ale Vánoce a jejich poselství jsou silnější než náboženská nebo jiná netolerance.

Pište nám

Vážení čtenáři, zajímá nás, co si myslíte.

Své názory a polemiky zasílejte na nazorye15@cninvest.cz. Nebo s námi diskutujte na našem [webu](http://www.e15.cz) (www.e15.cz), na [Facebooku](https://www.facebook.com/denike15) (www.facebook.com/denike15) či na [Twitteru](https://twitter.com/E15news) (@E15news).

Kde bydlí veselé Vánoce?

■ V Británii udělali stromek z lahví od vína, v Laosu vánoční ozdoby z nevybuchlých min. Ve Venezuele jezdí celé hlavní město na vánoční mši na bruslích a ve Spojených státech utíkalo osm tisíc Santa Clausů mezi kasiny. Vánoce se ve světě slaví všelijak.

Sobi na vodních lyžích

Už třicet let má tradici vodní show, která se koná každoročně na Štědrý den na řece Potomac v USA. Akrobacie na vodních lyžích nebo skútrech by nebyla nic překvapivého. Na Potomaku ji ale předvádějí Santa Claus, sněhuláci a další nejrůznější vánoční postavy.

Stromek pro alkoholiky

Malý poprask způsobil neobvyklý vánoční stromček, který letos umístil umělec Ben Selway před hospodu ve vesničce Priddy ve Velké Británii. Pět metrů vysoký strom je vytvořen výhradně z prázdných lahví od vína. Autor jich musel použít víc než tisíc a vytvoření stromku trvalo týden. V tom zřejmě není započítána doba potřebná na konzumaci vína. Umělec musel poprosit o pomoc další milovníky tohoto moku. Místní list Evening Times poznamenal, že lahve byly nashromážděny „...s pomocí nadšených vesničanů.“

Santové na útěku

Módní vlna nejrůznějších tematických běhů zasáhla i vánoční svátky. Letošního Velkého běhu Santa Clausů v americkém Las Vegas, centru hazardních her a kasin, se zúčastnilo přes osm tisíc běžců převlečených do patričních červených hábitů. Přestože se běželo v prosinci, v pouštním městě bylo Santům docela horko. Výtěžek akce šel na charitu – na pomoc třem tisícům hendikepovaných lidí v regionu Las Vegas.

Ozdoby z bomb

Při zdobení vánočních stromků si každá země musí vystačit s tím, čeho má dostatek. V asijském Laosu to jsou nevybuchlé bomby a miny. Obrovské množství munice tam zbylo z dob, kdy oblast během vietnamské války bombardovaly Spojené státy americké. Šikovně venkované dnes vyrábějí ze zbytků bomb zbavených výbušnin různé užitečné předměty: květináče, korýtka pro prasata, lžiče. A na Vánoce si křesťanská minorita v Laosu dokáže stromek ozdobit i střelou z minometu nebo deaktivovanou nášlapnou minou.

Apokalypsa pro prasata

Postíte se na Vánoce, abyste viděli zlaté prasátko? Filipíncům to funguje. Jestliže v Česku je Štědrý den apokalypsou pro kapry, na Filipínách je doslova soudným dnem pro prasata a selata. Oblíbenou místní pochoutkou, která se servíruje na vánoční tabuli, je totiž takzvaný lechón. Toto národní filipínské jídlo je prase napichnuté na dřevěný rožeň, na němž se dvě hodiny griluje nad uhlím, dokud není maso úplně křupavé. Oslavy Vánoc na tomto silně křesťanském asijském souostroví začínají už 16. prosince a trvají až do prvního lednového týdne.

Ledové probuzení po Štědrém dnu

Otužilci v anglickém Bournemouthu každý rok 25. prosince oslavují Vánoce koupáním v chladném moři. Hned ráno se vrhá do vln masa lidí oblečená ve vánočních kostýmech nebo prostě jen v plavkách. Loni to bylo 700 odvážlivců. „Pěkně to každého probere poté, co si na Štědrý den dopřáváme,“ pochvaloval si loni v místním deníku 53letý plavec John Fitzgerald.

Bydliště Vánoc

Že byl Santa Klaus vypátrán za polárním kruhem ve Finsku, to se ve světě už proláklo. Složitější bylo zjistit, kde bydlí veselé Vánoce. Je to nenápadné městečko Willoughby ve Velké Británii. Místní dívka Mary si tam totiž vzala pošťáka Leeroye Christmase. Po svatbě se tak její jméno změnilo na Mary Christmas, což zní v angličtině přesně jako přání „veselé Vánoce“. V zimě je to prima, ovšem poněkud matoucí je to zřejmě uprostřed července, pokud se žena do telefonu hlásí: „Veselé Vánoce, co pro vás mohu udělat?“

Do kostela na bruslích

Ve venezuelské metropoli Caracasu jezdí během Vánoc lidé do kostela na ranní mše na bruslích. Do osmi hodin je proto dokonce ve více než pětimilionovém městě zastaven silniční provoz, aby bruslaři dorazili do kostela bezpečně. Byť patří Venezuělci mezi chudší národy současného světa, na dobu Vánoc si většina z nich snaží pořídit nové oblečení.

Stromky z peří

Na indonéském ostrově Bali se vyvinulo svébytné umění. Místní vesničané vyrábějí vánoční stromky z kuřecího peří. Tradiční výrobek dnes Indonésie vyváží i do dalších zemí. Přestože má toto asijské souostroví největší muslimskou populaci ze všech zemí světa, křesťanská menšina může v tolerantní zemi slavit Vánoce zcela svobodně.

Skulptury z barevných žárovek

Velkolepě umějí oslavit Vánoce Kubánci při prosincovém festivalu ve městě Remedios. Vedle ohňostrojů a různých tanců zahrnuje festival Parrandas také zvláštní soutěž. Lidé z města se rozdělí na dvě skupiny. Každá z nich se snaží na zadané téma postavit co nejzajímavější světelnou skulpturu z barevných žárovek. Ta pak svítí v centru během večerních oslav.

Stranu připravil

Tomáš Stingl

263678/17

INZERCE

GAO
ĐEN

ĂN CHƠI

[an tɔə:i] [an čoi]

znamená ve vietnamštině
„jíst s přáteli“ či „užívat si života“

Přijďte si užít se svými blízkými
skvělé jídlo v přátelské atmosféře
restaurace Gao Den v Praze-Stodůlkách.

www.gaoden.cz

Rok tragických ztrát i skvělých seriálů

■ Končící rok přinesl řadu nejistot. Možná i proto vůdčí kulturní formou dál byly seriály. Tedy dlouhá vyprávění s postavami, s nimiž se diváci identifikují nebo s nimi zkrátka rádi tráví čas. To se odráží také v osobním žebříčku toho nejzajímavějšího z kulturního roku šéfa kulturní rubriky deníku E15. Trendem doby pak je přibližování světových premiér s těmi českými, což je velmi dobrá zpráva pro tuzemské diváky.

1 Odchod Davida Bowieho

V pátek 8. ledna 2016 byl svět ještě v pořádku. Vyšlo nové album Davida Bowieho, hlasování o brexitu či volba příštího amerického prezidenta byly daleko před námi. Téhož dne si světovou premiéru odbyl videoklip k písni Lazarus a o víkendu se spekulovalo, co tím chtěl Bowie říct. V noci na pondělí přišlo rozuzlení: David Bowie zemřel. Velkolepý odchod jedné z největších postav populární kultury spojený s dokonale

načasovanou novou deskou a mimořádnými videoklipy (Blackstar a zmíněný Lazarus) byl jednoznačně největší událostí kulturního roku 2016. Zároveň jako by postbowieovský smutek vrhl stín či těžkou deku na všechny ostatní; snad i kvůli tomu hudební branže prožila smutný rok bez větších radostí (výjimku tvoří pár alb v čele s novými Radiohead) a tragédie pokračovaly (úmrtí Leonarda Cohena, Radima Hladíka).

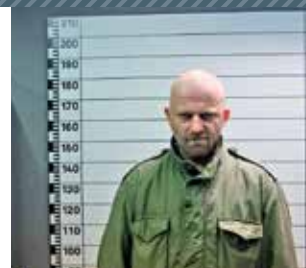

2 Nehostinná krajina v českých seriálech Pustina a Rapl

České seriály začínají vypadat konkurenceschopně. Zdaleka ne všechny, ale přinejmenším podzimní novinky Rapl a Pustina. Především Rapl hodně těžil z genia loci Krušných hor a mohl do velké míry rezignovat na žánrová pravidla detektivky. Pustina zase diváky zavedla do severních Čech, v nichž

se bojuje o prolomení těžebních limitů. Obě televizní díla měla kameru na světové seriálové úrovni, což je v tuzemské tvorbě výjimkou. Úspěch Rapla i Pustiny i u mezinárodního publika ukazuje, že to je jeden ze správných směrů, jimiž by se tuzemská televizní tvorba měla vydat.

3 Vstup Netflixu

Revoluce s Netflixem nepřišla, asi také proto, že absence české podpory odrazuje stále překvapivě obří procento potenciálních diváků. Kdo si však Netflix letos pořídil, měl rozhodně hodně legální zábavy za rozumnou cenu. Konečně si diváci mohli legálně pustit slavné seriály Netflixu Orange is the New Black a House of Cards a také celou řadu dalších licencovaných seriálů a filmů. Politika Netflixu – dávat co možná nejširší nabídku po celém

světě stejnou – pak umožnila pustit si například fantastický seriál Stranger Things (na snímku) hned v den, kdy o něm vyšly první recenze v amerických médiích. Netflix také ukazuje směr zábavy, který tady je zatím v plenkách – díky svému zpracovanému algoritmu divákovi nabízí stále nové a neznámé seriály a filmy na základě jeho diváckého chování. A divák se nestačí divit, kolik skvělých britských či skandinávských krimiseriálů existuje.

4 Jozef Karika u Arga

Jozef Karika není pro českého čtenáře nováčkem. V češtině mu již vyšlo několik non-fiction knih a také jeho románový debut Ve stínu mafie. Přesto se nakladatelství Argo začalo tomuto slovenskému literárnímu zázraku věnovat důsledněji a cíleněji. Letos se na pultech objevily dvě Karikovy knihy – porevoluční transformační thriller Černá hra a plnokrevný horor Strach. O žánry však nejde. Karika je přesný v psychologii a skvěle popisuje

velmi současné charaktery. A kdo chce pochopit polistopadový vývoj na Slovensku i u nás, měl by si dát Černou hru pod polštář nebo ještě lépe si ji bedlivě pročíst. Všechny dnes kritizované fenomény se totiž děly všem na očích, a proč nikdo nezasáhl, se tu dozvíte v nečekaně atraktivním literárním tvaru. Strach pak je důkazem, že horory se neodehrávají jen někde v zasmušilém Rusku či ve Skandinávii, ale také v Ružomberku.

5 Nesmlouvavost v českém filmu Já, Olga Hepnarová

Český film v posledních letech nepřináší mnoho důvodů k radosti. Tu v tradičním slova smyslu nepřinesl ani snímek Já, Olga Hepnarová. Spíše naopak. Krutá černobilá sonda do ztrápené duše je bolestivý snímek, který zraňuje. Nesmlouvavě vykresluje jednu z neznámějších antihrdinek novodobých československých dějin. Kvůli tomu je drama nezapomenutelné a v důsledku jedním z mála jasných bodů letošní české kinematografie.

Rick and Morty

6

Asi nejlepším seriálem, který Netflix zprostředkoval českým divákům, je animovaný Rick and Morty. Mix rodinného sitcomu a sci-fi vytvořil tvůrce počítačových her Justin Roiland a seriálový matador Dan Harmon (sitkom Zpátky do školy). Výsledek nepůsobí jako nic, co doposud televize nabízely. Základem vyprávění je jedna obyčejná středostavovská rodinka, u níž bydlí trochu trhlý dědeček. Ten je zároveň vědcem, který může cestovat mezi vesmírem, časem i dimenzemi, dokáže

se omladit, může klonovat, koho chce, zkrátka možnosti jsou nevyčerpatelné. První série se ještě drží v poměrně tradičních mantinelech obdobných animáků pro dospělé (South Park, Family Guy). V druhé a prozatím poslední hotové sérii však tvůrci popustili fantazii veškeré oteže a z Ricka a Mortyho je asi nejavantgardnější seriál současnosti (i díky tomu, že vědecké postupy začaly ovlivňovat nejen obsah, ale také formu seriálu). I tak zůstává zábavný a snad brzy vznikne další řada.

Silný seriálový podzim

7

Nejenom české podzimní seriály stály za pozornost. Velký obdiv zaslouží především HBO za dvojici velmi ambiciózních děl. Filozofický sci-fi western Westworld divákovi zavedl do futuristického zábavního parku a vedle útoků na divácké návyky přinesl rovněž kritický pohled na lidskou touhu bavit se. Ukazuje totiž, kam povede uvolnění veškerých mantinelů. Naopak druhý velký podzimní seriál HBO Mladý papež byl dokonale lidský. Italský filmař Paolo Sorrentino natočil portrét fiktivního

papeže, který se vzpírá církevním konvencím, ale trochu jinak, než by každý očekával. V hlavní roli kouzelného seriálu se skvělou hudbou září Jude Law a kdo neviděl, neměl by tento skvost minout. Ze seriálů, jež se na obrazovky vracejí, suverénní postavení obhájil South Park. Animovaná satira potvrdila, že je neaktuálnější a nevtipnější seriálem současné televize. Co je skvělá zpráva: všechny zmíněné seriály byly dostupné českým divákům téměř stejně rychle jako těm americkým.

Vyšehrad

8

Bonbonek na závěr. Vyšehrad je zatím dvoudílný internetový seriál, který má potenciál zlidovět snad ještě víc než Kancelář Blaník. Komédie o jednom padlém fotbalistovi je natočena dokonale moderní youtube estetikou, hlavní hrdina mistrovsky hláškují a celé je to tak upřímně vyprázdňené, že tomu divák musí podlehnout. Doufejme v co nejdříve pokračování.

Stranu připravil

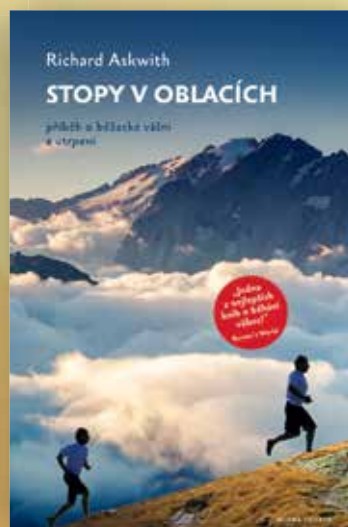
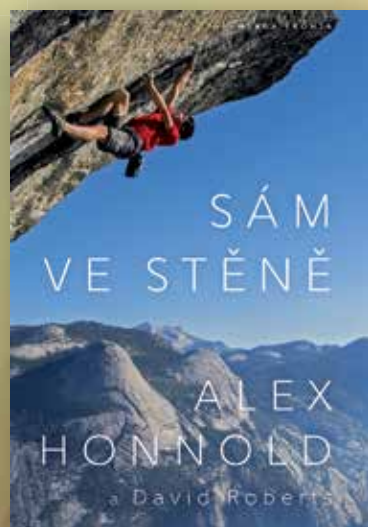
Stanislav Šulc

262633/17

INZERCE

SPORTOVNÍ BESTSELLERY

Snímky roku

1

2

SÍLA A POMÍJIVOST OKAMŽIKU. Objektivy fotoreportérů zachytily během roku řadu událostí, jež v lidech vzbuzovaly stejně silné emoce, jako byla bouře nad americkým Chicagem (1). Ať už šlo o výsledky britského hlasování o odchodu z Evropské unie (2) či úmrtí bývalého kubánského diktátora Fidela Castra (3). Za vskutku nadpozemsky silným zážitkem se do výšky tisíc metrů vydali účastníci festivalu kempování v čínské provincii Che-nan (4). Že žádný lidský výtvar ani emoce netrvají věčně, připomněla umělecká instalace plovoucího chodníku na italském jezeře Iseo, který na čtrnáct dní spojil dva ostrovy s pevninou (5).

3

4

5